

PADĖKOS
VAKARAS

Pereitą sekmadienį, sausio 14 dieną, Clevelande įvyko Tremtinių Draugijos surengtas geradariams padėkos vakaras. Šis rengimas dėl savo masto išsina iš vietinės reikšmės ribų. Visi pastebėjo, kad Clevelandas beveik nebeatsimena, kada būtų turėjęs tokį gausingą lietuvių susirinkimą — gal tiek buvę susirinkę bent tik 1918 metais, patyrus apie Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą. Bet, nors čia dalyvavo tik šiam mieste gyvenę lietuviai naujakuriai ir čia pat gyvenę jų globėjai, susirinkimas atrodė lyg ir simbolis visų naujakurių ir visų senosios lietuvių išsivijęs reprezentantų bendra sueiga ir tikrojo jų santykio demonstracija.

Tremtinių Draugijos pirmininko J. Daugėlos kalbą, nors laikraščio skiltims ir didokos apimtys, skelbiame beveik ištisai, nes, mums atrodo, kad joje yra jautriai ir teisingai pasakyta visos naujosios ateivijos mintys, kurias ji nori pasakyti nuo seniau Amerikoje gyvenantiems tautiečiams, ištiesusiems pasaulio ranką per vandenyną dešimties tūkstančių lietuvių tremtinių.

Ir kitose vietose rengiami tokie padėkos vakarai. Vienur jų buvo, kitur dar bus, bet šis vakaras, kurio dalyviai vos vos sutilpo per 1,000 vietų turinčioje didžiojoje Public Auditorium salėje, kur į vieną vietą susirinko ligi šiol dar niekur nematytas skaičius lygiai naujosios, lygiai senosios ateivijos, turbūt, bus lyg ir visų, bent ligi šiol buvusių, o gal dar ir daugelio būsimų šios rūšies parengiamųjų tipikšas pavyzdys ir žymiausias jų visų idėjos reiškinys.

Nors buvo balsų, kaip tik iš geradarių pusės, kad gal tokio parengimo nei nereikia, niekas čia tos padėkos ir garbės neieško, nereikalauja, gal neverta, esą, tam daryti išlaidų, tačiau tremtinių registravosi ir savo geradarius registravo tiesiog gaivališkai gausiai. Tiesa, daugelis nebuvo punktualūs... Tas nerangumas atlikti tokius dalykus savo laiku yra negeras reiškinys. Dėl to rengėjai turėjo pakeisti salę, nes tik besilartiant vakarui paskirtam laikui paaiškėjo, kad į pirmą numatytą salę svečiai nebegalės tilpti. Registracija vyko iki paskutinės valandos ir pagaliau paaiškėjo kad net ir bene pati didžiausia tokiems reikalams tinkama Clevelande esanti salė irgi maža... Todėl šiaip jau gana gerai suorganizuotas rengimas neišvengiamai turėjo tą trūkumą, kad valšės, be kokio nors stebuklingo padoaugimo, negalėjo būti visai patenkinamos. Žinoma, rengėjų dėl to negalima kaltinti, nes paskutinę dieną svečių skaičius paauogo geru trečdaliu, negu buvo numatyta.

Pobūvio programoje po Tremtinių D-jos pirmininko J. Daugėlos kalbos ir sekretoriaus J. Rimašausko informacinio pranešimo trumpai kalbėjo NCWC atstovė Miss Roulet, geradarių pradininkų vardu — kun. Angelaitis ir K. S. Karpus ir vėlesniųjų geradarių vardu — inž. Ad. Damušis, be to, buvo paskaitytas gražus vieno iš geradarių — čempionų — P. J. Žiūrio, kuris negalėjo pats iškilti se dalyvauti, laiškas. 20,000-jų JAV atvykusių tremtinių Juratė Orentaitė pati įteikė padėkos lapą savo geradariams. Visiems geradariams, garant. davėjams buvo išdalinti gražūs padėkos lapai, kuriuose vėliau, pobūvio metu, daugumas atkviestųjų savo kvietėjams įrašė asmeninius padėkos žodžius. Visos iškilmės pateko į B. Gaidžiūno renkamą

EINA
35
metai

DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr.
8
centai

PALIAUBOS GALIMOS

Bet kokia bus
jų kaina?

Korėjos įvykiai mainingi, kaip pavasario vėjas. Pusiasalio vienyje frontas sustojo ir paskutinėmis dienomis net jau amerikiečiai pradėjo pulti: atsiėmė keturis miestus, jų tarpe Suwoną, tik 17 mylių nuo Seulo. Kinai mieste pradėjo gynybą, bet trumpai, paskui skubiai pabėgo Seulo link. Kita nedidelė miestą amerikiečiai užėmė neginamą: rado jame tik vieną kinų kareivį, kurį ir paėmė į nelaisvę... Amerikiečiai po kiek aršesnės kovos atsiėmė strategiskai svarbią aukštumą, kuri iš rėmė jų rankas. Amerikiečiams pavyko apginti kinų bandytą nukirsti kelią, jungiantį Seulą su Pusanu. Tas kelias buvo svarbiausias atsitraukimo kelias.

Ar toji pažanga vėl Seulo link bus toliau tęsiama, labai abejotina. Šie priešpuoliai greičiausiai yra tik priemonė apsaugoti atsitraukimo kelius, bet ne tikra kontrofenziva.

Kinams irgi jau nebesiseka taip, kaip sekėsi pirmomis jų puolimo dienomis, kai jie tebebuvo arti prie Mandžūrijos sienos. JTO karinės vadovybės pareiškimas, kad kinai gali JTO kariuomenei iš Korėjos ir išstumti, bet tas kaštuos jiems brangiai, pasivirtino. Aviacija taip pat pakerta kinų jėgas, kad jie jau, atrodo, nebegali taip smarkiai pulti. Paskutinės žinios rodo, kad jie jau renziasis ištirti dabartinėje linijoje, tik apie 10 mylių į pietus nuo Seulo.

Tuo pačiu metu diplomatiniame fronte irgi veikiama. Nors kinai jau dvigubai atmetė paliaubų pasiūlymą, tačiau Jungt. Tautų komisija nesiliovė ban-

Amerikos lietuvių gyvenimo dokumentinę filmą.

Po oficialiosios dalies clevelandiečių atskirviestieji čiuilioničiai "sava kalba" pareiškė padėką Clevelando lietuvių bendruomenei — graži koncertu, kur dalia clevelandiečių bene pirmą kartą turėjo progos išgirsti, kaip jie dainuoja. Buvo girdėti kalbant: "Mes manėm, kad jie kokias nors jau naujas, nepažįstamas dainas dainuoja, o čia gi tos pačios dainos, kurias ir mes dar Lietuvoje dainuodavom"... Tai buvo ne nusivylimas, o greičiau malonios staigmenos sukelti žodžiai. Mat, šį kartą išgirdo čiuilioničius namužas skaičius ir tokių, kurie ligi šiol vengė "naujųjų"...

Po koncerto nuostabiai greit (daugelis už tai rengėjus gyvė) salė buvo pertvarkyta vaitšems. Jei stalai, dėl pirmo minėtų priežasčių, ir nebuvo per gausiai apkrauti "valgiais bei gėrimais", bet apling juos buvo jaučiama šis tas svargenis — buvo gausu nuosirdumo.

Vaišės ir šokiai užtruko iki vidurnakčio.

LT KORP! SAMBŪRIO
sueiga Chicagoje

Tautinių Korporacijų Sambūrio Chicagoje valdyba sausio 21 dieną 8 val. p.p. Tremtinių Namuose (mažonoje salėje) šaukia sueigą, kurios pirmoji dalis skiriama Antano Smetonos 7 metų mirties sukakčiai paminėti. Antroji sueigos dalis bus svarstoma nario mokesčio, spaudos ir kitų aktualūs klausimai.

džiūsi toliau siekti paliaubų. Tuo ji komisija parengė naują rezoliuciją — pasiūlymą, kuris šį savaitę JTO buvo priimtas labai didele balsų dauguma. Prieš balsavo tik maskvinis penketas, Salvadoras ir Čiankaišeko delegacija.

Kodėl šiuo atveju Čiankaišeko balsas sutapo su Maliko balsu? Priežastys, žinoma, ne tos pačios. Tai paaiškina rezoliucijos turinys, kuris yra toks:

Sustabdyti kovas ir pasirūpinti, kad tas sustabdymas nei vienos pusės nebūtų panaudotas tolesnio puolimo parengimui: palaipsniui atitraukti iš Korėjos visas svetimas kariuomenes ir parengti visą Korėją perduoti valdyti vienai visos Korėjos gyventojų išsiritintai valdžiai, o tuo tarpu įsteigti laikinę administraciją, susitarus dėl jos prisilaikant JTO principų; kaiti kovos bus sustabdytos, sušaukti atitinkamų valstybių konferenciją, kurioje dalyvautų Anglija, JAV, Rusija ir komunistinė Kinijos vyriausybė; toje konferencijoje svarstyti visas Tolimųjų Rytų problemas, jų tarpe ir Formozos klausimą.

Šią rezoliuciją parėmė ir JAV delegacija. Valst. Departamentas aiškina, kad tai nėra koks JAV politikos pakeitimas, nes tie klausimai visada buvo numatyti svarstyti. JAV vyriausybė parėmusi rezoliuciją todėl, kad mačiusi, jog ji turi didelės daugumos pritarimą.

Malikas buvo griežtai priešingą rezoliuciją. Jis vadino ją miglota ir turinčia ultimatumo pobūdį. Tik vienam dalykui jis nedarė jokių priekaištų, tai sušaukimui konferencijos, kur dalyvautų Maskva ir Peipingas ir kur būtų svarstomas Formozos likimas, žinoma, ir Peipingo vyriausybės visuotinis pripažinimas, įsileidimas į JTO. Čian-

kaišeko galutinis likvidavimas ir tt.

Visiškai suprantama, kodėl Čiankaišeko delegacija balsavo prieš tokį pasiūlymą.

Šis Jungtinių Tautų Organizacijų pasiūlymas, nors aiškiai ir neapibrėžia, bet jau numato galimybę patenkinti visus Kinijos komunistų reikalavimus, beveik plačiau, nei tai galėjo būti prieš Korėjos karą. Jeigu visa tai pasibaigęs Formozos atidavimu komunistams, jų pripažinimu įsileidimu į JTO ir Saugumo Tarybą, visiškai likviduojant Čiankaišeko antikomunistines pajėgas bei viltis kada nors suorganizuoti Kinijos pasipriešinimą prieš komunistų įsigalėjimą — tai visos aukos Korėjoj bus nuėjusios veltui... Gal manoma išgelbėti Korėją nuo priverstinio komunistų įsiviešpatavimo? Taip, rezoliucija numato Korėjos suvienijimą ir demokratinių valdžios išrinkimo būdą, bet ar JTO komisijos sugebės Korėjoj kada nors būsimus rinkimus apsaugoti nuo komunistų šantažo ir rinkimų klastojimo, didelis klausimas. Kinijos (ir dar pripažintos), Saugumo Taryboje sėdinti visokeriopas spaudimas Korėjoj visada bus apčiuopiamas jūntamas, negu kokias nors JTO komisijos pastangas rinkimus įvykdyti objektyviai. Šią rezoliuciją galutinai įvykdžius, greičiausiai, gali paaiškėti, kad komunistai suvirsks Formozą, Čiankaišeką, atsisėdo Saugumo Taryboje ir... suvirginta, Korėją...

Paskutinės žinios skelbia, kad Peipingas dėl JTO rezoliucijos yra "sukalbamesnis" už Maskvą. Indijos vyriausybė jau yra iš Peipingo pranešta, kad jie ten svarsto rezoliucijos siūlymus ir randa joje priimtinių dalykų... Visai suprantama, ypač įsitikinusi, kad amerikiečių bombonešiai vis dėlto nėra žaistiškai, kuriuos galima juokais priimti... Ir kada pasiūlymas žada komunistams gana geras perspektyvas.

Ims kariuomenėn nuo 18 m.

Kongresui yra patiektas priimti įstatymas, kuriuo į karinę tarnybą numatomi šaukti jaunuoliai nuo 18 metų amžiaus. Šiais metais to amžiaus pasiekia daugiau kaip milijonas jaunuolių. Jų tarpe gali būti nemažas nuosimtis netinkamų dėl sveikatos bei fizinio trūkumo. Taip pat numatomas atidėjimas lankantiems aukštesniais mokyklomis — iki pabaigos. Aukštesnias mokyklas lankantiems atidėjimas numatytas tik iki tų mokymo metų baigimo. Iš viso numatoma šiais metais 18-mečių pašaukti apie 450,000.

Pašauktiesiems numatyta 6 mėnesiai pagrindinio parengimo, o visa kariuomenės tarnyba prailginama iki 27 mėnesių.

Numatoma, kad iki 19 metų amžiaus kariai nebus siunčiami už jūrius, bet įstatymo projekto to nėra pasakyta: gen. Marshallas pareiškė, jog jis nenorėtų tokiu įstatymu dėsniu "surišti rankas karinei vadovybei". Iš viso JAV kariuomenės kiekis iki šių metų liepos mėnesio

numatomas pakelti iki beveik pusketvirto milijono (kiek anksčiau buvo kalbama apie 3,200,000).

TAFTAS
SIŪLO PASITARIMĄ

Senatorius Taftas pareiškė, kad jis nieko prieš neturėtų sėsti prie vieno stalo su prezidentu Trumanu ar kuo kitu iš administracijos pusės ir išdiskutuoti esamus nuomonių skirtumus. Vėliau jis paaiškino, kad jis tokias diskusijas supranta taip, kad ne jis vienas iš respublikonų pusės galėtų jose dalyvauti.

Achesonas pareiškė, kad jis esąs pasirengęs diskutuoti užsienio politikos klausimus su senatorium Taftu ar kitais Kongreso mažumos atstovais, nors pabrėžė, kad natūrali jų diskusijų vieta yra Senato užsienio reikalų komisija, kurioje ir Taftas, jei nori, galėtų būti nariu.

MIN. S. LOZORAITIS
lankėsi
Londone ir Paryžiuje

Liet. Diplomatos Šešas S. Lozoraitis buvo nuvažiuojęs į Londoną. Grįždamas jis buvo sustojęs Paryžiuje ir Zueriche. Londone jis turėjo eilę pasitarimų su min. B. K. Balučiūnais, jų pripažinimu įsileidimu į JTO ir Saugumo Tarybą, visiškai likviduojant Čiankaišeko antikomunistines pajėgas bei viltis kada nors suorganizuoti Kinijos pasipriešinimą prieš komunistų įsigalėjimą — tai visos aukos Korėjoj bus nuėjusios veltui... Gal manoma išgelbėti Korėją nuo priverstinio komunistų įsiviešpatavimo? Taip, rezoliucija numato Korėjos suvienijimą ir demokratinių valdžios išrinkimo būdą, bet ar JTO komisijos sugebės Korėjoj kada nors būsimus rinkimus apsaugoti nuo komunistų šantažo ir rinkimų klastojimo, didelis klausimas. Kinijos (ir dar pripažintos), Saugumo Taryboje sėdinti visokeriopas spaudimas Korėjoj visada bus apčiuopiamas jūntamas, negu kokias nors JTO komisijos pastangas rinkimus įvykdyti objektyviai. Šią rezoliuciją galutinai įvykdžius, greičiausiai, gali paaiškėti, kad komunistai suvirsks Formozą, Čiankaišeką, atsisėdo Saugumo Taryboje ir... suvirginta, Korėją...

Paryžiuje min. Lozoraitis tapo

rėsi su Lietuvos atstovu dr. S. Bačkiumi ir pakartotinai lankėsi užsienio reikalų ministerijoje kur buvo priimtas generalinio politikos reikalų direktoriaus Jis turėjo progos tęsti pasikalbėjimus, pradėtus Romoje, su Estijos buv. užsienio reikalų ministro K. R. Pusta, kuris, iš buvęs kelis mėnesius Europoje. pro Paryžių grįžo į Jungtines Valstybes.

Paryžiuje Liet. Diplomatos Šešą dar aplankė gudų Rados pirmininkas M. Abramėk, kurio parlamentu narių grupe, kuri pakvietė jį pusrėdę. Be to, jis susitiko su lenkų užsienio reikalų ministru.

Nesiklaus ar kariuomenę siųsti

Nors senatorius Taftas ir netvirtino, kad prezidentas neturi teisės siųsti kariuomenę už jūrius, neatsiklausęs Kongreso sutikimo, prezidentas pareiškė, kad tokią teisę jis turi ir leido suprasti, kad jis formaliai kongreso tuo reikalu nesiklaus, tačiau, kai kils toks reikalas, bus pasitarta su Kongreso Apisaukos komisija. Kariuomenės Europą siuntimo klausimas daugiausiai pareis nuo to, ką tuo reikalu pasakys generolas Eisenhoweris. Atrodo, kad, jeigu Eisenhoweris pasakys, jog kariuomenės siųsti reikia, tai nei Taftas tam labai nesipriešins.

140 BILIONŲ
karo pasirengimams

Prezidentas pareiškė, kad JAV mobilizacijai prieš komunistus gresmę per ateinančius devesis metais greičiausiai teks išleisti iki 140 bilijonų dolerių, po 70 bilijonų, kad tos išlaidos galėtų būti apmokėtos, teks dar žymiai kelti mokesčius.

71.5 BILIONŲ
biudžetas

Ateinantiems biudžeto metams (nuo liepos 1) prezidentas pasiūlė 71 su puse biliono dolerių biudžetą, kurio 69% yra skirti kariniams pasirengimams. Deficitui padengti mokesčiai turės būti padidinti daugiau kaip 16 bilijonų.

KUNIGAMS
uždraudė dalyvauti
Rotary klubuose

Popiežius išleido dekretą, kuriuo kunigams uždraudžia dalyvauti Rotary klubuose. Šie klubai ypač yra išplitę Amerikoje, bet nemaža jų yra ir Europoje. Jų tikslas — palaikyti ryšius tarp įvairių profesionalų, informuoti savo tarpe ir vieni kitus padėti, Jiems prikišama, kad jie turi masoniškų tenden-

cijų ir kai kur juose masonizmo turis didelės įtakos. Todėl kunigams įsakmiai draudžiama juose dalyvauti, kaip grynai pasaulietinėje organizacijoje, o pasauliečiai katalikai įspėjami kad būtų irgi atsargūs. Lietuvoje nepriklausomybės laikais irgi buvo Rotary klubai (Kaune ir Klaipėdoje), kuriuose dalyvavo ir eilė žymesniųjų katalikų veikėjų.

MIRĘ RAŠYTOJAS
SINCLAIR LEWIS

Sausio 10 dieną vienoje Romos klinikoje mirė žymus Amerikos rašytojas romanistas Sinclair Lewis, pagarsėjęs ypač savo romanais "Main Street" ir "Babbit". Jis buvo pirmas Amerikos rašytojas, gavęs Nobelio literatūros premiją 1930 metais. Jis ilgai gyveno Europoje. 1948 metais buvo grįžęs į Ameriką, bet paskui vėl išvyko į Europą. Paskutiniu metu buvo Italijoje. Nors ten turėjo daug draugų, bet apie jo ligą niekas nesužinojo ir jam mirstant prie jo buvo viena vienuolė slaugė.

ANGLIJA
irgi ginkluojasi

Gen. Eisenhowerio apsilankymo proga Anglijos vyriausybė pareiškė, kad ji jau vasario pradžioje patiekė parlamentui planą išplėsti ir pagreitinti Anglijos apsiginklavimui. Anglijos vyriausybė taip pat nusistatė susilaikyti nuo kai kurių nacionalizacijos sumanymų. Anglijos kariuomenė Europos žemyne būsimanti padvigubinta.

KOVOS INDOKINIJO

Pereitą penktadienį apie 20 tūkstančių komunistinių sukilėlių armija pradėjo stiprų puolimą prieš prancūzus Indokinijoje, tačiau tas puolimas, su dideliais nuostoliais puolėjams, buvo sustabdytas. Prancūzų vietinėms karinėms pajėgoms dabar ten vadovauja generolas de Lattre de Tassigny.

Iščiuožė
iš "rojaus"AJA VRZANOVA,
ČIUOŽIKĖ IS ANAPUS
GELEŽINĖS UZDANGOS

Nuo sausio 18 dienos Arenoje prasideda čiuožimo spektakliai, kuriuose dalyvauja 19 metų čiuožikė — pasaulio čempionė Aja Vrzanova. Ji garsi ne tik kaip garsioji šio meto čiuožikė. Dar daugiau ji pagarsėjo savo sensacingu pabėgimu iš anapus geležinės uždangos. Ji yra čekė.

Pereitais metais ji Londone apgynė pasaulio čempionės vardą, kurį prieš metus buvo įsigijusi Paryžiuje. Tuo metu ji sužinojo, jog komunistinė Čekijos valdžia išleido naują įstatymą — kad pilnamečių teisės pripažįstamos nuo 18 metų. Jai kaip tik buvo tiek metų, ji pasijuto pilnateise, pati atsakanti už savo veiksmus ir... atsiskėlė grįžti į komunistų valdomą Čekiją. Laikraščiai apie tai pernai plačiai rašė. Rašė kiek vėliau ir apie trijų lėktuvų iš Čekijos nusileidimą amerikiečių zonoj Vokietijoj. Lėktuvų vairuotojai buvo priversti skristi pas amerikiečius, nors keleiviai buvo pirklė bilietus tik į kitą Čekijos miestą. Tuo būdu iš komunistų valdžios paspruko kelios dešimtys žmonių. Jų tarpe buvo ir šios čiuožikės motina.

Sausio 24-tą, trečiadienį, nuo kiekvieno parduoto į spektaklį bilieto po 50 centų skiriama Čekijos išlaisvinimo komitetui. Bilietų kainos — 2.90, 2.50 ir 1.90. Gaunami Arenoje kasdien nuo 9 ryto iki 5 val. p.p.

SUPAŽINDINKIME
amerikiečius
su Lietuvos istorija

Lietuvos istorija, atskleidžianti didingą lietuvių tautos praeitį ir žygius, yra negincijamas įrodymas, kad lietuvių tauta sugeba ir turi teisę savarankiškai tvarkyti savo valstybinį gyvenimą.

Pavergtos tėvynės išlaisvinimui daug pasitarnautume sveikatausių visuomenę kiek galima plačiau supažindindami su Lietuvos praeimi. Lietuvos nepriklausomybės 33 metų sukaktis yra gera proga šitokiai propagandos akcijai.

ALT Centras savo žinioje turi didesnę kiekį dviejų Lietuvos istorijos knygų anglų kalba. Tai "History of the Lithuanian Nation" by Constantine R. Jurgela, 544 psl., kaina \$5.00 ir "The Story of Lithuanian" by Rev. Thomas G. Chase, 392 psl., kaina \$3.50.

Abi knygos gerame popierėje, gražiai įrištos, kietais viršelais. Pasistenkime paskleisti šias knygas angliškai skaitančios visuomenės tarpe. Kreiptis: Lithuanian American Consil, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Netrukus tų knygų bus galima gauti ir Dirvoje, bet tiksliai tiems, kurie patys apsilankys. Laiškais prašom tuo reikalu kreiptis į ALT, ne į Dirvą.

KAS ir KUR

- Lietuvos ministeris prie Šv. Sosto S. Girdvainis, Naujųjų Metų proga, priimančias diplomatinį korpusą, perdavė Popiežiui sveikinimus ir linkėjimus. Popiežius vėl domėjosi Lietuvos reikalais ir suteikė Lietuvai apaštališką jį palaiminimą.
- Chicagoje gimęs A. Mankus paskirtas Cheyenne municipaliu teisėju.
- Dirvos skaitytojas Aleksandras Šaluga Australijoje pradėjo ūkininkauti išnuotomame ūkyje. Tai pirmas Lietuvai bandymas savarankiai kurtis.
- Algirdas Kačanauskas ir jo šeima, Grohno stovykloje laukia eilės išvykti į JAV. Grohne jis suorganizavo chorą ir Kalėdoms buvo paruošęs vaikų vaidinimą.
- Adelaidėje, Australijoje, įsikūręs lietuvių choras pradėjo antruosius veiklos metus. Choro vadovauja muzikas V. Šimkus.
- Ten pat susiorganizavo ir dramos teatro mėgėjai. Jau vaidino P. Vaičiūno "Sudrumstąjį ramybę".
- B. Jacikevičiaus leidykla Pašvaistė išleido Br. Budriūno "Maldą" mišrių balsų chorui Juozo Strolio "Vai ir prijo", duetą su mišrių balsų choru ir fortepionu ir V. K. Banašičio "Oi nėra niekur" balsui ir fortepiui. Pirmoji kaštuoja 50 c., o kitos po 1 dol. Galima gauti: 563 Helmloch St., Brooklyn 8, N. Y.
- Gruodžio 27 d. N. Zelandijoje tragiškai gyvenimą užbaigė Domas Banaitis, 22½ metų amžiaus. Jis nusišovė nepakeldamas tėvynės ilgesio.
- Tik dabar gauta iš Lietuvos žinia, kad praėjusių metų gegužės mėnesį Lietuvoje yra miręs prof. Augustinas Janulaitis. Bolševikai jį buvo apšaukę kenkėju ir atleidę iš universiteto.
- Bolševikai giriasi, kad jie Lietuvoje įsteigė kronikinių - dokumentinių filmų studiją. Ta studija, be tiesioginio darbo, turi perdirbinėti lietuvių kalbą sovietinių filmų dalis, kurios nukreiptos prieš amreikičius ir anglus.
- Lietuviai dailininkai, įsikūrę Australijoje, organizuojasi į dailės draugiją "Aitvaras".
- Suėjo penkeri metai, kai Vokietijoje, Wiesbadene, mirė prof. Jurgis Elisonas. Ant jo kapo artimieji pastatė kuklų paminklą.
- Sausio 27 d. Brooklyne gyvenantieji lietuviai vėl piketuos komunistinės "Laisvės" parengimą.
- Nepriklausomos Lietuvos laikraštis iš Kanados praneša, kad saugumo organai Montrealyje krėtė "progresyvuosius lietuvius", dirbančius Maskvai ir rado daug inkriminuojančios medžiagos.
- Chicagoje veikiančios inžinierių - architektų draugijos valdybą 1951 metams sudaro: prof. S. Dirmantas, P. Jurėnas, J. Jukūnas, V. Tamošiūnas ir A. Semėnas.
- Kan. M. Vaitkus, gyvenamas Vokietijoje, yra parašęs prisiminimus iš Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo laikotarpio. Šiuo metu ruošiasi emigracijai į JAV.
- Dail. V. Vizgirda iš Vokietijos atvyko į JAV ir apsigyveno Dorchester, Mass. Čia gavo darbą prie vitražų gamybos.
- Rašytojas A. Tyruolis - Šešplaukis, gyvenęs Chicagoje, šiuo metu lankosi Romoje, Italijoje.
- Nuo gruodžio 9 d. iki sausio 9 d. Paryžiuje buvo surengta dailininko V. Kasiulio darbų paroda.

Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Įsteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

KENKĖJAI

Iš tikrų atsitikimų Lietuvoje per pirmąjį bolševikmetį

Antanas Degutis

II

Beržatiličių vienkieny gyveno Kazys Gaidelis. Buvo vedęs, ramus smulkus ūkininkas. Nežinia dėl kokių priežasčių dar Lietuvos nepriklausomybės laikais susimaišė jam protas. Tiesa, jis ir tada netriukšmavo, niekam nebuvo pavojingas, tačiau įsivaizdavo, kad jis yra karo vadas. Mūšiams, žinomai, jis jokiems nevadovavo taikos metu, bet nuolat buvo susirūpinęs "parengiamaisiais darbais". Labai dažnai kaimynai iš ryto negalėdavo išeiti iš namų pro duris, turėdavo lysti pro langus. Mat, naktį "karo vadas" ateidavo, užraizgydavo duris vielomis, kad nebūtų galima atidaryti, ir dargi... bulvinį antspaudą pridėdavo — tai turėjo reikšti, kad namas yra "užimtas karo reikalams"...

Ypač rūpestingai Gaidelis saugodavo gretimą miestelio vaistinę, kad kas vaistų neišvogtų, nes jie karo reikalams ypatingai svarbūs...

Apie 26 kilometrai nuo Gaidelio ūkio, Gudelių kaime, gyveno kitas nepilnaprotis — Petras Varnas. Kadai buvęs karininkas, proto neteko dar nepriklausomybės kovų metu, kai jam, besigelbstint nuo bolševikų bandos puolimo teko perplaukti ežerą. Stiprus persilimas ir pergyvenimas atsiliepė ir nervus. Bet pamišimas irgi buvo ramus. Gyveno sau namuose, nieku nepasitūkėjo, ir vis rankiojo visokius senus geležgalius, rinkdamas juos į krūvą.

Varnas buvo tolimas giminė Gaideliui, iš žmonos pusės. Vis dėlto, nors ir abiejų sąmoningumas buvo stipriai sušlubavęs, senos pažinties jie nepamiršo. Ir štai, vieną dieną, dar 1938 metais, atidrožia Varnas pas Gaidelį pėsčias. Neradęs Gaidelio grįčio, susijieškojo jį prie klojimo ir bematant tarp jų užsimezgė kalba. Ilgus metus buvęs nepaprastai tylus, Gaidelis staugė pagyvėjo. Pradėjo karštos diskusijos. Bematant abu, kažką karštai svarstydami, atsidūrė laukuose. Iš tolo buvo

UŽ KĄ TREMTINIAI DEKOJA GERADARIAMS

Clevelando Tremtinių Draugijos pirmininko Jono Daugėlos kalba, pasakyta tremtinių geradariams surengtame padėkos vakare

Gerbiamosios, gerbiameji, Mielos sesės lietuvės, mieli broliai lietuviai, Susibūrę šiandien šioje pastogėje ir turėdami kilnų tikslą pagilinti mūsų tarpusavio draugškumo ir mūsų tautinio solidarumo jausmus, mes tremtiniai gyvai prisimename, kaip prieš šešerius su viršum metus, artinantis prie mūsų žemės raudonajam pavojui, nešančiam žiaurų kankinių mirtį ar nežmonišką vergiją, mes apleidom savo sodybų vartus ir patraukėm tėviškes takais ir takeliais nežinomose atėities ir bausaus likimo pasitikti. Ilgas kelias vedė mus ligi Jūsų. Šiurpi ir baisi buvo ši mūsų kelionė. Ji vedė mus per bombomis sprogstančius apkausus, per pelenais ir griūvėsiais virstančius miestus, per Vokietijos ginklų pramonės fabriky sukrūpusius svetimšalių darbininkų barakus, per žmonių kūnais liepsnojančius kacetų krematoriumus... Tad ir nenuostabu, kad ne vienas mūsų likimo brolis nepakėlė šios šiurpios kelionės ir krito pakelyje, nepasiekęs Jūsų.

Juk tą šurpų vasaros rytą, kai rusų-mongolų bandos savo purviniais batais palietė šventąją mūsų tėvų žemę, mūsų pakilo iš savo sodybų daugiau kaip pusė milijono. O šiandien šis skaičius sumažėjo keleropai. Tad kurgi kiti liko? — Vienai pavargę rįžosi grįžti atgal ir geriau pasitikti mirtį nuo negailestingos priešo rankos, negu bastytis pasaulio platybėse, kitus užgruovo miestų griūvėsiai, kiti rado rūšią mirti kalėjimuose, o dar kiti, gražiai palvėdę ar net ir nepalydėti, nukeliavo amžinybėn, senyvo amžiaus, ligų ar sunkaus likimo naštą prisilėgti. Tačiau

ne vien mes turime ką su ašara akyse prisiminti.

ne vien mūsų širdyse slypi skausmo žaizdos dėl artimųjų netekimo. Baisus karas ir jo nežmoniški žiaurumai, praliejus marios nekalto kraujo ir upelių meilės ašarų, neaplenkė ir Jūsų, mieli mūsų geradariai, brangūs Amerikos lietuviai. Lankydamiesi Europos Amerikos armijos žuvusiųjų karių kapus, mes matėme ne vieną kuklų kario kryželį, paženklinatį lietuvišką pavardę; skaitydami tūkstančius iš-

matyti, kad jie nuskubėjo ant kalniuko ir ten kažką nepaprasta darė, klaupe, gulė, kėlėsi, mosikavo rankomis... Vaikėzai pamatę neiškentė nepasėk, kas čia bus. Pakrūmėse slapstydami prisiartinę prie jų, bet tie du jau pametę tą kalniuką, nusikraustė ant kito, paskui ant trečio, ir taip toliau, kol pagaliau nužygiavo ant aukščiausio Duburių kaimo laukų kalno, kurio viršūnėje buvo senos kapinės.

Apžvalgę vietą iš visų pusių ir... stvėrėsi "darbo". Visų pirma išvartė visus kapinių kryžius — medinius ir akmeninius. Gaidelis nuo kryžių nuėmė visas "mūkeles", sakydams, kad — karo metu Dievas turi būti izoliuotas... Vadinasi, čia buvo jau karas... Kapinės "išvalytos". Tuoj prasi-dėjo strateginiai planai. Gaidelis stato patranką dviem vamzdžiais: vienas vamzdis turi būti nukreiptas Maskvos pusėn, Stalinui sutriuškinti, o kitas — į Berlyną, Hitleriui sunaikinti! Gaidelis tvirtina, kad tik abi šitas pasaulio pabaisas sunaikinus, pasaulis galės ramiai gyventi. Varnas su tuo nesutiko. Jis aiškino, kad užtenka patrankos su vienu vamzdžiu — tik Hitleriui. Stalinas, sako, — tas jau senas, ir taip numirs, neapsimoka dėl jo patranką statyti ir šauti... Čia ir kilo nesutarimas tarp "stra-

teigų". O kai Gaidelis pamatė, kad Varnos vistic neperkalbės, tai inirtės stvėrė Varną ir trenkė ant išversto akmeninio kryžiaus. Abu pusamžiai vyrai, gana stiprūs, račiojosi ir kovėsi, kaip ispanų gaidžiai. Susikrūvino, susidras-kė drabužius, o pergails vis nebuvo matyti. Pagaliau Gaidelis, sukaupęs visas likusias jėgas, pagriebė akmenį ir kirtu juo Varnui tiesiai į veidą. Tas apsi-pylė kraują. Atsikirsti nebepajėgė.

Kapituluojau! — vis dar išdidi-žiai pareiškė Varnas ir nužygiavo nuo kalno tiesiai savo namų link. Sako, namie buvo tylus, ramus, tik su pagieža padėjęs ant stalo tris savo dar kruvi-nus dantis ir taręs: — Daug durnių gyvenime mačiau, bet šitokį tai dar pirmą kart sutikau... Gaidelis beveik tekinas parlėkė namo, ir vis keikė Varną, vadindamas jį karo išdaviku. Ties savo namais ežere nuskandino "dievukus", grasydamas jiems nesikišti daugiau ne į savo reikalus...

Tą pačią naktį Gaidelis atsidūrė miestelyje, įsilipo į varpinę ir ėmė skambinti varpais. Miestelyje buvo žinoma, kad jeigu naktį skambina bažnyčios varpai, tai yra kilęs gaisras. Sukilo ugniagesiai, policija, visi žmonės, su ugniagesių mašinomis, kibirais visi skubėjo gaisro gesinti, bet... nematė, kur tas gaisras. Aišku, visi susirinko

ligos, jeigu ne vienas ligonis įveikė ligą, jeigu ne vienas senelis buvo šilčiau apręgtas nei kurentose stovyklose, tai AČIO BALFui, o tuo pačiu ačiū Jums, mieliai šio krašto lietuviai, kurie sukūrėte šią organizaciją, ją išugdėte, labai aktyviai rėmėte ir dabar dar remiate.

Bet tai dar neviskas. BALFui padedant, per du tūkstančius mūsų jaunimo, kuriam karo au-dros buvo nutraukę mokslą, galė-

sakoti, koks pavojus gresia mums sugrįžus į gimtąjį, bet šiuo metu okupuotą, kraštą. Turime pripažinti, kad Ame-rikos lietuvių organizacijų bend-ra veikla ir labai stipri visos lietuvių visuomenės akcija buvo vienas svarbiausių veiksmų, pagaliau pakeitusių JAV vy-riausybės pažiūrą į mus ir pri-vertusių ją susimąstyti. Gerai prisimename tuos pergyveni-mus, kai matėme, kaip žudėsi ukrainiečiai, gudai, kaip sau-rankų arterijas piovė Vlasovo armijos kariai, amerikiečių prie-varta vežami į rusų stovyklas. O tada juk ir mes nebuvo me-tikri, ar nesulauksime panašaus likimo.

Vėliau, pradėjus gyventi sto-vyklinį gyvenimą, atsirado labai daug materialinių trūkumų, ku-rių nepajėgė pašalinti nei UN-RA, nei IRO, nei pagaliau ame-rikiečių okupacinė Vokietijos valdžia. Ir šiuo atžvilgiu Ameri-kos lietuvių neliko bejausmiai: mūsų vargams ir bėdoms. BAL-Fo veikla yra vienas didžiausių veiksmų, išgelbėjusių daug mūsų gyvybių ir didelę dalį sveika-tos. Šios organizacijos dėka mes galėjome padėti skubios pagal-bos reikalingiems asmenims ir juos laiku paremti bei išgelbėti. Jeigu ne vienas kūdikis buvo iš-gelbėtas nuo mirties, ar sunkios

liigos, jeigu ne vienas ligonis įveikė ligą, jeigu ne vienas se-nelis buvo šilčiau apręgtas nei kurentose stovyklose, tai AČIO BALFui, o tuo pačiu ačiū Jums, mieliai šio krašto lietuviai, kurie sukūrėte šią organizaciją, ją išugdėte, labai aktyviai rėmėte ir dabar dar remiate.

Aure gi, kai Belgijos, Olandi-jos, Prancūzijos darbo agentai jį ieškojo mūsų tarpe pigios arba gelbėtas nuo mirties, ar sunkios

jo lankyti aukštąsias mokyklas ir tuo pačiu ne tik įsigyti profesinį paruošimą, bet ir apsišar-voti mokslo žiniomis, kurios tik-riai bus labai reikalingos atsta-tant savo nepriklausomą Lietu-va.

Visa BALFo veikla yra mil-žiniškas gėrybių aukomis trykš-tas mechanizmas, kurio įkvėp-ėjai, sukėlėjai ir palaikytojai bu-vote ir esate Jūs, brangūs mūsų geradariai. O kur dar aukos, siuntinėliai ir jautrūs žodžiai, kuriuos gavome iš Jūsų kiek-vienas tiesiog asmeniškai.

Didžiausias žygis

Tačiau didžiausi ir gausiausi nuopelnai Jūsų, Amerikos lietuvių, o tuo pačiu ir Jūsų, mieli šio pobūvio garbės svečiai, su-sidarė sprendžiant mūsų pasto-vesnio apsigyvenimo klausimą.

Nesuklysiu pasakydamas, kad veik visi mūsų tremtiniai, gal-vodami, anot tos dainelės — "Kur reiks nukeliauti, nakvynė-lę gauti" — ligi galutinai pa-aishkės viso pasaulio ir mūsų tė-vynės atstatymo klausimas, su-žiūro į šį kraštą. Tada į Jūs bu-vo sudėtos didžiausios viltys. Visi tikėjomės, jog Jūs pada-rysite viską, kad mes galėtum-pasiekti šią šalį ir čia bandyt susikurti sau šokią tokią kas-dienybę. Visi tikėjome, kad tik Jūsų pagalba ir gera širdimi mes dar galėsime iš nužmogin-tos stovyklų buities sugrįžti į kiek normalios gyvenimo vė-žes ir tęsti savo likiminę kelionę toliau. Visi svajojome, kad tik Jūs galite padėti mums nusil-lyti nuo savęs tas dvi pasau-liui gėdą darančias raides — DP — ir vėl pradėti gyventi save paveldėtomis pavardėmis ir tik-riausiais krikšto vardais.

Ir šiandien galime visi drauge pasidžiaugti, kad šios mūsų vil-tys tikrai pasiteisino. Ak, kaip kukliai pasakiau. Ne tik pasitei-sino, bet Jūsų norai, pastangos, veiksmai, žygiai ir darbai šim-teriopai jas pasiekė ir, man-ding, savo likimo brolių vardu galiu pabrėžti, mus gerokai nu-stebino.

Aure gi, kai Belgijos, Olandi-jos, Prancūzijos darbo agentai jį ieškojo mūsų tarpe pigios arba gelbėtas nuo mirties, ar sunkios

savo anglų kasykloms, kai Ka-nados ir Australijos atstovai rinko iš mūsų tarpo tik sveikus vyrus miško ir ūkio darbams, šiupinėdami mūsų raumenis ir barškindami dantis, bei palik-dami senelius, moteris ir vaikus stovyklose, bet jau be jokios ar-timųjų globos, kai, pagaliau, ka-rališkosios Anglijos imigraciniai biurai ramia širdimi naudojosi tremtinių beviltiška padėtimi ir ramiai skyrė vyrus nuo žmonių, vaikus nuo motinų ir dar ste-bėdamiesi, kodėl mes už šį ge-raširdiškumą rodome nelinks-mus vėdus, Jūs kovojote, rašė-te peticijas savo senatoriams, šaukėte visu balsu, reikalauda-mi priimti tokį įstatymą, kuris sudarytų sąlygas mums, kaip žmonėms, o ne kaip darbo ver-gams, atvykti į šį kraštą ir drauge visiems, jauniems ir se-niems, stipriems ir silpnais pa-matyti Jūs ir apsisotė čia.

Jūs laimėjote ir laimėjote mums palankiausia prasme. Ir šiandien, kai daugelis tremti-nių vargsta Belgijos primityviš-koje kasyklose, ar kerta miš-kus tolimose Kanados miškų glu-dumose, arba braido, palikę sa-vo šeimas, Australijos dykumo-se ir nemato per dieną dienas žmogaus, mes, kaip lygūs šio krašto piliečiai, drauge su Ju-mis garbingai kultūringoje ap-linkumoje užsidirbame sau kas-dieninę duoną ir jaučiamės, kaip žmonės tarp žmonių, turintieji teisę nuo pirmos atvykimo die-nos naudotis visomis teisėmis ir privilegijomis bei gerybėmis, kurias tik turtinga šio krašto (Perkelta į 8-tą puslapį)

į aikštę ties bažnyčia ir ten tuoj paaiš-kėjo, kas čia skambina. "Karo vadą" bematant iš varpinės iškėlė. Visi buvo gerokai įpykę ir kaž kas šuktelėjo:

— Gaidelis dega! Gesinkit!

To tik ir reikėjo. Bematant pasipy-lė į vargšą Gaidelį švirkšlės vandens iš ugniagesių mašinų ir vargšą tol maudė, kol atbėgė broliai jį paėmė savo glo-bon.

Po tos maudynės Gaidelis jau ne-begalėjo nei paeiti — nešte reikėjo namo parnešti. Miegojo jis po to dvi naktis ir dvi dienas, o kai išsimiegojo — didžiausiam visų nusistebėjimui, at-sikėlė visiškai sveikas, normalaus proto žmogus!

Pradėjo dirbti. Klausiamas, ar at-simena ką iš savo ligos laikų, atsaky-davo, kad viskas jam atrodo lyg buvusi kokia migla ar sapnas...

Apie tą Gaidelio ir Varno "karą" kurį laiką kalbėjo visa apylinkė, bet paskui greit beveik ir pamiršo. Tik, pasirodo, to nepamiršo vietiniai ruske-liai bolševikėliai, kurie apie tą įvykį, matyt, papasakojo ir enkavedistams, kai jie Lietuvoj tapo visko viešpačiais.

Vieną naktį NKVD būrys apsupo Gaidelių trobą, suėmė visą šeimą ir iš-vežė nežinon...

Kada dar ir Lietuvoj žmonės nebu-vo kaip reikiant bolševikų pažinę, ir dar

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Už ką pakėlė taure Pakrantis per Naujųjų Metų sutikimą

Pakelkime mes taure linksmybės ir spauskim prie lūpų karštai...

Taip uždainavo šimtanosimtinis lietuvis Jonas Pakrantis per Naujųjų Metų sutikimą savo kaimynus Kanapėnus. Sėdėjusi šalia jo žmona Birutė gnybtelėjo jam į koją, tuo aiškiai duodama suprasti, kad jis užčiauptų savo kakarinę, tačiau Pakrantis pašoko ir staiga viešai paklausė:

— Ar lietuvių tauta dainininkų tauta, ar ne? Prašau man tučiuojau ir tą klausimą atsakyti!

Birutė timpetėjo vyru už klenės ir, pasodinus šalia savęs, kietai apkabino, kad jis nebegalėtų vėl pašokti.

— Nusiramink, Jonai, — kalbėjo ji pusbalsiu. Tu per daug išgėrei...

— Ką? Aš per daug išgėriau? — šūktelėjo Pakrantis vėl pakildamas ir kartu iškeldamas viršum stalo savo žmoną. — Aš beveik dar burnos nesuvilgiau, o jei porą stiklų ir nurijau, tai aš gi galiu leisti sau nors tiek atsigriebti už sausuosius Vokietijos metus...

— Gerai, gerai, sėsk. Tu man vienai gali tai papasakoti, kam kalbėti visiems? — apkabinusi Birutė vėl pasodino savo vyrą ir jam aiškino, kad jų abiejų kalbos neįdomios kitiems.

— Tu taip manai? — klatingai nusišypsojo Pakrantis, paimdamas žmonos ranką. — Palauk, kai išmuš dvylikta, mano kalba pasidarys visiems įdomi.

— Nedaryk kvailystės ir nepradėk sakyti kalbų, — beveik nusigando Birutė. — Tu per daug išgėrei...

— Ką?...

— Ne, ne, aš nesakau, kad tu per daug išgėrei, aš noriu pasakyti, kad tu nepasirošęs...

— Eik tu, Lietuvos lauk gėlyte, tu dar manęs nepažįsti, — paėmė Pakrantis savo žmonai už smakro. — Mano galva pilna minčių, kaip taurė putojančio vyno. Man jų prisirenka fabrike dirbant prie mašinų. Aš

neturiu laiko, teisingiau sakant, būnu per daug pavargęs jas su tvarkyti, bet jos knibžda ten, — tekstelėjo jis per kaktą savo delnu.

— Geriau neprisidėk...

— Tu, Birutė, nepyk, kad aš truputį pakvailioju. Tu, rojauš žiedeli, iškirptas iš čurionio vizijų...

— Kasdien tu nebūni toks galantiškas, — nusiukoė Birutė. — O dabar būk kavalierius ir pakviesk mane šokti.

Pakrantis atsistojo, elegantiškai nusilenkė prieš savo žmoną ir, stipriai ją prispaudęs, pasileido šokti tango.

Birutė rūpėjo vyro noras sakyti kalbą, ir jina svarstė, kaip ji nuo to atkalbėti. Ne dėl to, kad ji būtų juo nepasitikejusi — ji žinojo, kad jis moka kalbėti — bet bijojo, kad jis būdamas per daug išgėręs, nepasijuohtų. Šokant pro stalą, Kanapėnas sulaukė Pakrantienės už alkūnės ir pasiūlė išgerti.

— Mieliai! — sutiko Pakrantis, bet Birutė pagriebė jo ištiestą ranką, uždėjo ją sau ant liemens ir vėl ištampė jį šokti.

— Užteks! pasakė ji ramiai. — Jei tu tokiu tempu gersi, tai iki dvyliktos nuo kojų nugriusi...

Pakrantis staiga sustojo, paleido ją iš rankų ir ramiai išdidiškai pasakė:

— Man reikia žmonos, o ne vaikų auklės. Rytoj aš tamstai atsiųsiu savo advokatą aptarti skyrybų reikalą, o šiandien aš noriu taip elgtis, kaip aš noriu! — jis nusilenkė jai ir vėl priėjo prie stalo. Birutė matė, kaip jie išgėrė su Kanapėnu ir jos vyras vėl pripylė stiklų.

Prieš pat dvyliką šeimininkai vėl pakvietė svečius prie stalo. Pakrantis sėdėjo nuleidęs galvą ir atrodė nieko nebemato ir nebegirdi kas aplink dedasi. Birutė ketatų kartų klausė, ar jam nebloga, bet jis nieko neatsakė. Kai, išmušus dvyliką, visi sustojo su taurėmis rankose ir linkėjo vienas kitam laimingų Naujųjų Metų, net ir tada

Pakrantis nepakilo iš savo vietos, nieko nesveikino ir niekam nieko nelinekjo. Birutė mėgino šypsotis, bet širdyje virė. Jai buvo neįpasakytai gėda dėl savo vyro elgesio. Tik tada, kai visi aprimo, Pakrantis iš lėto atsistojo ir ketatų kartų barkstelėjo šakure į lėkštę.

— Kalbą sakys! Pakrantis kalbės! — sušuko keletas svečių.

— Ne, kalbos aš nesakysiu, aš nemoku ir nenoriu kalbėti, aš tik noriu jums pasakyti, ką aš galvoju dabar čia sėdėdamas.

Keletas svečių šypstelėjo, vienas paleido repliką apie išsigerusį svajojantį vyrą, bet visi nuostabiai greit nutilo ir susidomėjimu žiūrėjo į aukštą, gerai sudėtą Pakrantio statulą, kuri tą akimirka atrodė kažin kaip susitelkusi. Pakrantio akys per visą galvą buvo įsmeigtos kažin kur į tolimas.

— Aš stengiausi dabar atspėti, ką šiuo momentu galvoja lietuviai, išbarstyti Sibiro taigose, ką galvoja lietuviai susispietę Manchestyryje, Sidneyje, Toronte, Chicagoje ir New Yorke, ir ypatingai, — pakėlė balsą Pakrantis — aš stengiausi atspėti, ką šia akimirka galvoja ir jaučia lietuvius tėvynėje: lietuvius ūkininkus, lietuvius valdininkus, lietuvius proto darbininkus ir lietuvius partizanus! Žinote, ką jie visi galvoja? — apmetė akimis visą stalą Pakrantis. — Jie galvoja, kas juos išgelbės iš kruvinos vergijos, kas sutraikys devyngalviui besitijai visas jo galvas? Ir žinote, kokio atsakymo jie susilaukė savo širdyse? Karas! Šventas, visuotinis, jungtinis tautų karas išgelbės mūsų tautą nuo prūsų ir juotvinių likimo. Aš keliu savo taure už karą, kuris triuškins vergijos pančius, kuris sustabdo nekaltą kraujo upeles, kuris grąžina tautos ramybę ir laisvę, kuris atstato teisybę ir sutruškina smurtą, kuris grąžina minčiai ir sąžinei laisvę, kuris užgydo vėrimis pa-

REIKALINGIAUSIA KNYGA

Pagelbėkim Amerikos lietuvių jaunimui išmokti lietuviškai!

Netiesa, kad visas Amerikos lietuvių jaunimas yra nutautęs, lietuvių tautai dingęs. Tik dalis jo reikia nurašyti į išlaidas. Žymi dalis yra pusiauokelėj į nutautėjimą ir prie jos dar galima prieiti. O prie ko galima prieiti, su tuo galima susikalbėti ir jį paveikti. Tik reikia geros valios, supratimo, takto ir priemonių. Kaip senieji ateiviai negali reikalauti iš naujųjų ateivių, kad jie tuojau pamirštų Lietuvą, Europą ir vien meilės himnus naujai tėvynei giedotų, taip naujieji ateiviai negali reikalauti, kad čia gimęs lietuvių jaunimas staiga pasidarytų toks, koks yra iš tremties atvykęs lietuvių jaunimas.

Sustabdę pagreitinto nutautinimo veiksmus, privalome at-

kaustyto bato padarytas tautos kūnui žaizdas, kuris grąžina žmogui ir tautos teisę gyventi, tikėti, svajoti ir kurti.

Pakrantis, kaip iš lėto pakilo, taip iš lėto ir atsėdo. Kurį laiką visi tylėjo susitelkę ir įsižiūrėję į savo lėkštes. Pakrantio žodžiai, visi tai jautė, visų mintis ir jausmus grąžino į tas vėžes, kuriomis dabar privalo plaukti visos tautos gyvenimas.

— Ačiū už išmintingus žodžius, ponas Pakrantis, — atsistojo šeimininkas. — Mes visi taip galvojame ir jaučiame, ir aš nieko negaliu prie jų pridėti, tik noriu pabaigti kalbą taip, kaip kiekviena padori kalba baigiama, būtent, pakelti stiklus už tą intenciją, kurią čia mums taip laiku ir taip iškalbingai priminė ponas Pakrantis. Į sveikatą!

Pakrantienė paėmė po stalo savo vyro ranką ir ją stipriai paspaudė.

— Dovanok, aš neteisingai galvoju, — nusišypsojo ji jam, žiūrėdama į akis taip, kaip tik žmona gali žiūrėti į akis savo vyru. — Ir gal tu man savo advokato nebesiysi...

— Ir tu man dovanok, aš be reikalo pasikarščiauju... — pabučiavo jis savo žmonai ranką ir išvedė ją šokti.

Stipriai laikydamas savo glėbyje, jis įspraudė savo lūpas jai į plaukus ir pašnabzdėjo: — Linkiu laimingiausių Naujųjų Metų!

Mūsų filologų dėmesiai

kreipti didesnį dėmesį į tą jaunimą, kuris jau į gyvenimą išėjo, bet kuriam dar ne svetima visa tai, kas lietuviška, kas miela ir brangu jo tėvams, prie ko jo kraujas riša. Sveikintina ir palaikytina kiekviena organizacija, kuri rodo bent kokį lietuvišką judėjimą. Nekalbant apie kitas organizacijas, ypač Lietuvos Vyčiai yra reikalingi pagyvinimo pasaulietiško mums.

Dažnas iš čia gimusių lietuvių jaunimo vengia kalbėti lietuviškai, girdėdamas kaip "visai kitaip" kalba naujai atvykusieji. Jie lyg gėdinasi "atsilikusios" lietuvių kalbos, kurios jie išmoko iš savo tėvų. Supraskime juos teisingai ir eikime jiems pagalbą su lietuvišku nuosirdu, kuri meile. Jų norą mokėti teisingai lietuviškai kalbėti reikia skatinti ne nevykusiomis pastabomis, bet nuosirdžiu bendravimu, parpinant reikalingų žodynų, vadovėlių.

Viena iš žinomų tremtinių motinų yra augusi tarp prancūzų kilmės amerikiečių, atokiau nuo lietuviškos kolonijos. Pradedama rūpintis tremtiniais, ji silpnai temokėjo lietuviškai kalbėti ir rašyti. Jos laišku tremtiniais buvo lietuvių ir anglų kalbos mišinys. Būdamas išsilavinusi, ji, apsišarvavusi žodynais, skaitydama lietuvišką spaudą, tremtinių laiškus, užsispyrusiai mokėsi. Ir šiandien su ja galima visai gražiai lietuviškai sukalbėti ir susirašinėti. Ir net prakalbas lietuviškai drožia. Tai pavyzdys tiems lietuviams, kurie vien dėl tėvų kaltės lietuvių kalbos pakankamai nemoka.

Ant mano stalo guli dvi įdomios knygos: PRESENT DAY ITALIAN, by Joseph Louis Russo, Ph. D., University of Wisconsin (D.C. Heath and Company Boston), 501 puslapis, ir BEGINNING GERMAN, Alternate Edition, by Otto P. Schinnerer, Columbia University (The Macmillan Company New York), 282 puslapiai. Ypač itališkoji yra rūpestingai paruošta Italijai pažinti ir italų kalbos pramokti. Knyga puošia Italijos žemėlapis ir keliolika būdingiausių Italijos krašto paveikslų. Panašiai

paruošta ir vokiškoji. Abi tautos akademiniams Amerikos jaunimui, kuris nori mokėti italų ir vokiečių kalbas, pažinti tuos kraštus daugiau kultūriškai (ne vien turistškai). Bet jos, be abejo, tarnauja visiems "suamerikonėjusiems" italams ir vokiečiams savo tėvų kalbas išmokti ir senąsias tėvynes pažinti.

Neteko patirti, ką panašaus turime mes čia Amerikoje. Tremtyje apsirūpinta įvairiais vadovėliais ir žodynais anglų ir kitoms kalboms išmokti. Bet tiems angliškai kalbantiems, kurie nori išmokti lietuviškai, tinkamų vadovėlių neturime. O juk Pensilvanijos Universitete Philadelphiajioje veikia baltų ir slavų kalbų filologijos skyrius, kuris kaip tik šiuo laiku kreipiasi į lietuvių visuomenę, prašydamas aukoti tam skyriui lietuviškų knygų (atsiškaiškus Nemuno 3-4 Nr.). Jeigu tu universiteto baltų filologijos skyrius neturi tinkamų vadovėlių, kaip italai, vokiečiai ir kitos tautos turi, — nežinau kuriuo būdu mūsų profesorai ten (Alfred Senn, Vincas Krėvė-Mickevičius ir Antanas Salys) moko lietuvių kalbos studentus, kurie nemoka ar silpnai moka lietuviškai? Jie, reikia manyti, turi senus vadovėlius arba naudoja si nespausdintais konspektais, kurie galėtų būti pagrindu čia minimai reikalingiausiai knygai.

Tokios knygos, kuri turėtų būti puikiu vadovėliu angliškai kalbantiems Amerikos lietuviams išmokti lietuvių kalbą ir pažinti savo tėvų šalį, nekalbant

apie jos reikšmę kitataučiams geriau Lietuvą pažinti, man atrodo, šiuo metu labiausiai pasigendama. Dirvos redakcija ir kitos mūsų kultūrinės institucijos gali patvirtinti, kiek yra jos reikalingų. Mūsų filologai turėtų tuo ypatingai susidomėti ir greičiau panašią knygą parengti, jei lig šiol to dar nepadaryta. Manau, kad atsiras, kas ją galėtų ir žmoniškai išleisti.

Ed. Karnėnas

Ačiū Rėmėjams!

Prenumeratos pratęsimo programa DIRVOS spausdinimo priemonėms pagerinti auoko šie skaitytojai:

Bartkus J. Dr., Chicago, 1.00
Cverka S., N. Haven, Conn. 1.00
Strzegowski I., Akron, Ohio 1.00
Stanaitis F., Albany, N. Y. 0.50
Tamošaitis S. T. Dr., Cleveland 2.00
Česonis A., Baltimore, Md., 2.00
Salčius M. Manchester, Conn., 1.00

Senikas A., Great Neck, N. Y., 1.00
Cigas Petras, Cleveland, 2.00
Kirlytė Marija, Cleveland, 1.00
Sabalis D., Cicero, Ill., 1.00
Sulskas J., Cuba, 1.00
Gečionis V., Denver, Colo. 1.00

Rukas A., Chicago 1.00
Penikas J., Brooklyn, N. Y. 1.00
Mockus J., Cleveland, Ohio 1.00
Daukantas C., Cambridge, 1.00
Beleckas A., Amsterdam, 1.00
Salavskas A., Shelton, Conn. 1.00

Salucka, J., Brockton, Mass. 1.00
Zibikas K. So. Boston, Mass. 1.00
Baltrėnas J., Los Angeles, 1.00
Kinaitis Aug., Cleveland, 1.00
Rulis I., New Britain, Conn. 1.00

Undraitis J., Rochelle, Ill. 1.00
Zvirblis A. J., Chicago, Ill. 1.00
Baublys J., Detroit, Mich. 1.00

A. Šapokos
LIETUVOS ISTORIJA
ir
LIETUVIŲ KALBOS VADOVA
galite gauti naujai įsisteigusio lietuvių spaudos platinimo įstaigoj —
LIETUVIŲ SPAUDOS FONDE

Lietuvos istorijos kaina \$6.00, lietuvių kalbos vadovo \$4.50
Tenpat galima gauti ir kitokių Lietuvos nepriklausomybės laikais bei tremtyje išleisti knygų, kalėdinių sveikinimų atvirukų, žurnalų ir kt. Rašykite šiuo adresu:

Lietuvių Spaudos Fondas
6755 S. Western Ave.,
Chicago 36, Ill.

tebegalvojo panašiai, kaip kituose kraštuose ir dabar dar galvoja — kad, jeigu žmogus nieko bloga nepadarė, nebuvo nei koks kapitalistas išnaudotojas, nei koks nors kapitalistinės santvarkos valdininkas ar veikėjas, tai už ką gi jį galėtų suimti, — tai ir čia dabar žmonės stebėjosi: už ką gi galėjo Gaidelius suimti ir išvežti? Juk žmonės ramūs, neturtingi mažąžemiai ūkininkai, su nieku nesipyko, niekur nesikišo...

Jonas Šimkūnas, drąsesnis už kitus, sutikęs kartą valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininką ir klausia:

— Na, sakyk, Nikita, už ką gi jūs Gaidelius suėmėt?

Nikita Nestorovas, vienas iš žinomųjų apylinkės ruskelių, dabar tapęs valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininku (bolševikišku viršaičiu), aiškiai parodydamas, kad tas suėmimas tai yra neabejotinas jo nuopelnas "socialistinei tėvynei", su pasididžiavimu atsakė:

— A tu, Šimkūn, nežinai, kas atsitiko prie Smetonos, užpurnai ant Duburių kapų? A ty panimajęs, kad Gaidelis da tada norėjo šaut patį Staliną? A kak byla by, jagu Gaidelis išprotėję, ateitų man komiteto kanceliarijon Stalinu mušt? I man būt blogai! Šitoki sabatažnikai, kurie jau seniai ėjo prieš sovietiskąją pravitelstą, reikia likvidiravati bez razgavoru!

Tada Šimkūnui ir daugeliui pasi-

darė aišku, kad atėjo laikas, kada neklausia, ar tu padarei ką bloga, užtenka to, kad kokiam nors ruskeliui pasirodys, kad tu gali jam ir jo Stalinui koki nemalonumą padaryti, nors ir nesveiko proto būdamas, tai jau tave ir visą tavo šeimą "likviduoja"...

Visa tai vadinosi — kova su kenkėjais...

III

Pensilvanijos kasyklose dirbę lietuviai amerikiečiai gal dar ir atsimena Joną Banį, kuris daugiau kaip tris dešimtmečius tenai anglis kasė. Sunkiai dirbo, bet pinigų susitaupe, parvažiavo jau į nepriklausomą Lietuvą, nusipirko gražų ūkį, dailiai įsitaisė ir dar į banką pinigų pasidėjo. Gražiai Lietuvoj gyveno ir džiaugėsi sugrįžęs.

Buvo laikas, kad toki, turėjusieji kiek pinigų, dar labiau turtėjo, skolinami kitiems pinigų už didelius nuosimčius. Banys irgi skolino kaimynams, bet už tai jis neimdavo jokio nuosimčio. Nelaimėje — susirgus, ar gyvuliui kritus — kur bėgs kas pagalbos, kur ne, o pas Banį tai jau tikrai. Ir jis visada kuo galėdamas padėdavo. O visokioms organizacijoms jis vis buvo pirmas aukotojas.

Puskapis metų kasyklose paliko savo pėdsakus: Banio pirštai buvo sukruplėję, pats į kuprą palinkęs... Bet

džiaugėsi šeima, mokė vaikus, tikėjo si laimingai baigti gyvenimą gimtoj šaly.

Bet... Neliko laisvos Lietuvos, vėl sugrįžo maskoliai, kaip ir prieš jo išvažiavimą į Ameriką, tik dabar daug piktesni ir žiauresni...

1941 metų pavasarį Banys išėmė iš duobės burokus. Vakare Banienė tvarte priuodė burokus, kaip karvėms šerti. Naktį viena karvė kažkaip atsirišo nuo ryšio, galbūt, užkabino kitas, nes ir dar dvi nutrūko, ir, žinoma, visos trys pripuolė prie šviežių burokų. Persidė ir kitą dieną nudvėsė...

Nelaimė nemaža, bet, kai pasitūrinčiam ūkininkui — ne paskutinioji bėda. Bet taip tik ne bolševikų valdžioje. Čia, pasirodo, visai kas kita. Tuoj atsirado enkavedistai: kaip tai galėjo atsitikti, kad iš karto trys karvės persidė ir nudvėsė? Nepriežiūra, sabotažas! Tai yra kenkimas sovietiniam ūkiui! Toks buržuizų amerikonas — tyčia perpenėjo karves, kad tik socialistinė valstybė mažiau pieno turėtų!

Greit nei Banio, nei jo šeimos nebeliko. Išvežant tik įdavė vienam miestelio berniukui raštelį, kuriame buvo parašyta:

"Dar nebaigiau kasti anglis. Kasiau vienas, dabar kasim penkiese. Kaimynėliai, pasiimkit ir išsidalinkit mano tur-

tą, jeigu leis, matau, kad mums nebereiks. Sudie! Sudie! Lietuvos Broliai!"

IV

Kas gi mūsų apylinkėje nepažinojo senio Jono Juodkos! Apie jį sakydavo, kad jis jau gimė su inžinieriaus diplomu. Jis buvo ir šaltkalvis, ir kalvis, ir dailidė, ir stalius. Nors ir retai taip pasitaiko, bet čia ir visi trys sūnūs pasekė tėvą.

Malūnai buvo Juodkų specialybė. Be jokių dėdžių iš Amerikos ir be jokių paskolų iš bankų ar valdžios išdugo naujasis Juodkų malūnas, dailus, kaip stiklinis.

Naująjį malūną senis pavedė valdyti vyresniajam sūnui Antanui.

Neilgai džiaugėsi juo Antanas ir visa apylinkė. Užgulė visą šalį raudonasai debesys... Tai kas, kad Juodkų malūnas tik jų gabumo ir jų darbo vaisius: vistiek, jeigu kas ką geresnį turi, tas jau negeras, tas jau liaudies priešas!

Bet Antanas visdėlto nenuleido rankų. Vis taiso, gerina — ir štai malūnas ne tik malūnas, bet jau ir lentpiuvė!

Vieną dieną Antanas išvyko pasimatyti su žmonos tėvais, į svečius. Prie malūno liko tik jo padėjėjas Grinskas. Ar kas cigaretę ne vietoj numetė, ar kokia kita priežastis buvo — to nie-

kas nesužinojo — tik naktį nušvito dangė ir gražusis malūnas buvo jau paskendęs liepsnose...

Gesinti nebuvo kuo ir bematant visas supleskėjo. Kai Juodka kitą dieną grįžo, rada savo malūno tik mašinų griaučius, styrančius iš dar teberūkstantių degesių.

Nebuvo Juodka šykštus turto, bet matant, kas liko iš tiek darbo ir gražių svajonių, stambios ašaros nuriedėjo jam per skruostus.

Bet kad gi vien tik tas būtų. Netrukus prisistatė enkavedistai. Kaip ir kodėl malūnas sudegė — to jie nei nežūrėjo. Pirmas klausimas — kur savininkas. Jei malūnas sudegė, tai kas gi daugiau gali būti kaltas, jei ne savininkas? Jis, sabotažnikas, kenkėjas — tyčia norėjo pakenkti socialistinei tėvynei! Lyg ta "tėvyne" būtų bent pirštą prikišusi prie malūno statymo...

Antanas dar rausė degesius, rankiojo dar kiek geriau išlikusius mašinų ratukus — gal jau galvojo, kaip vėl sulipdys naują, nors tuo tarpu gal ir ne tokį gerą malūną. Bet neilgai teko jam apie tai besvajoti. Enkavedistai jį paėmė, įsisodino į automobilį ir į kalėjimą.

Kitą dieną kaimynai sužinojo, kad ir senasai Juodka, kuris gyveno už 30 kilometrų ir dar nebuvo suspėjęs nei sužinoti apie gaisrą, taip pat buvo nugabentas į tą patį kalėjimą...

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

26)

LIETUVOS KULTūros GOLGOTA pirmosios bolševikų okupacijos metais

Dr. Kęstutis Kernuvis

II

MUZIEJŲ VARGAI BOLŠEVIKŲ OKUPACIJOS METAIS

(Tęsinys)

Lietuvos muziejų tvarkymo reikalai iš pradžių priklausė švietimo Liaudies Komisarato Meno Reikalų Valdybai, kuri reikia pripažinti, senosios, vadovybės dėka, stengėsi savo darbą rimtai atlikti. Tačiau nuo 1940 m. gruodžio 30 d. Meno Reikalų Valdyba prie švietimo Liaudies Komisarato buvo išskirta ir padaryta savarankiška įstaiga prie Liaudies Komisarų Tarybos su komisarato teisėmis. Tos Lietuvos meno ir kultūros reikalus tvarkančios bolševikinės įstaigos viršininke nuo 1941 m. balandžio 14 d. paskirta žinoma bolševikė lietuvė Mikalina Navikaitė - Meškauskienė (Liet. Tar. Socialistinės Resp. Aukščiausios Tarybos žinios Nr. 6 (8), 1941 m. balandžio 30 d.), o jos pavaduotoju jau minėtas rusas bolševikas Genadijus Čučkalovas. Šių bolševikų rankose atsидūrė ir Lietuvos muziejų tvarkymo darbas.

Tiek švietimo Liaudies Komisaratas, tiek Meno Reikalų Valdyba savo nuostatose sugebėjo įpinti gražių frazių apie kultūrinių reikalų tvarkymą. Pvz., švietimo Liaudies Komisarato nuostatose (Liet. Tar. Soc. Resp. Vyriausybės Nutarimų ir Potv. Rinkinyje Nr. 8 (11), 1941 m. balandžio 29 d.) prikalbėta labai gražių žodžių apie krašto švietimo ir kultūrinimo reikalus. Tokių pat gražių frazių yra ir Meno Reikalų Valdybos nuostatose.

Be kitų čia buvo įvestas specialus Vaizduojamojo Meno Skyrus, kurio uždavinys nusakyti šitaip (Liet. Tarybų Soc. Respublikos Vyriausybės Natar. ir Potv. Rinkinyje Nr. 9 (12), 1941 m. gegužės 9 d.):

Vaizduojamojo meno skyrius — betarpiškai tvarko dailės muziejus, galerijas ir kitas vaizduojamojo meno įstaigas, organizuoja respublikines dailės parodas ir į jėgy vaizduojamojo meno kūrinius muziejų ir galerijų fondai papildyti; svarsto ir pateikia valdybos viršininkui tvirtinti paminklų projektus visoje respublikos teritorijoje, išskyrus Vilniaus ir Kauno miestus, kurių paminklų projektai patiekiami svarstyti Meno Reikalų Komitetui (prie TSRS Liaudies Komisarų Tarybos).

I Meno Reikalų Valdybos kompetenciją įėjo ir stambiausių architektūrinių statinių meninė kontrolė. Deja, tenka pažymėti, kad bolševikų okupacijos metais Lietuvoje ne tik nebuvo pastatyta nė vieno stambesnio architektūrinio pastato, bet iš viso nė vieno dėmesio verto trobesio. Pastebėtina, kad Vilniaus ir Kauno miestų paminklų projektai turėjo būti patiekiami svarstyti TSRS Liaudies Komisarų Tarybai. Laimė, kad nei Vilnius nei Kaunas tais metais nesulaukė nė vieno "garbingo" paminklo ir nereikėjo eikvoti vėliau pastangų jiems nugriauti. Tiesa, Vilniuje jau buvo pariglintas Stalino "paminklas", kurį bolševikus išvijo, lengvai sudorojo vaikai ir pusbėrniai. Tik bolševikinėje spaudoje buvo siūloma pristatyti provincijoje ir

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.

Gaunama DIRVOJE.

Kaina 75 c.

kitur "paminklus" pusiauikriminaliniams bolševikiniamis veikėjams ir žydams a-la Greifenbergeris. Bet ir tie pasiūlymai pasiliko pasiūlymais.

Visdėlo bolševikų okupacijos Lietuvoje metais to laiko valdovams reikėjo pasirodyti bent žodžiais, kad jų dirbami dideli darbai ir muziejų tvarkymo srityje. Čia prisiminsime eilę faktų apie tuos Lietuvos muziejų "pertvarkymo" darbus. Štai jie:

Numatius jau iš anksto likviduoti Nepriklausomos Lietuvos kariuomenę, Liaudies Komisarų Taryba 1940 m. rugsėjo 13 d. nutarė Vytauto Didžiojo Karo Muziejų su visu jo turta, administracija, ta naujojo personalu, ir likusiais tam muziejui išlaikyti kreditais perduoti švietimo Liaudies Komisarui (Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Vyriausybės Nutarimų ir Potv. Rinkinyje, Nr. 2, 1940 m. spalio 2 d.).

Nėra čia ko plačiau aiškinti, kad Vytauto Didžiojo Karo Muziejus bolševikų buvo nekenčiamas kaip Lietuvos laisvės kovų eksponatų saugotojas ir lietuvių tautos patriotinių jausmų ugdytojas. Švietimo Liaudies Komisaratas turėjo tą muziejų "susocialistinti" ir paversti jį Stalino ir raudonosios armijos garbintoju.

1940 m. spalio 3 d. Liaudies Komisarų Taryba nutarė Vilniuje įsteigti Vilniaus Valstybinį Kultūros Muziejų, kurio šiaandien jau ir vardą retas muziejininkas beprisimena (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink. Nr. 1(4), 1941 m. sausio 20 d.). Tokio muziejaus niekas nematė ir apie jo organizavimą niekas negirdėjo.

Kiek vėliau bolševikai Vilniuje jau "įsteigė" kitą, būtent. Adomo Mickevičiaus Muziejų (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink. Nr. 3(6), 1941 m. vasario 5 d.). Deja, ir šis muziejus tėra žinomas tik iš to meto bolševikinės Lietuvos vyriausybės nutarimo.

1940 m. gruodžio 28 d. Liaudies Komisarų Taryba leido švietimo Liaudies Komisarui "įsteigti" nuo 1941 m. sausio 1 d. Literatūros Muziejų (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink. Nr. 4(7), 1941 m. vasario 15 d.). Tas muziejus "įsteigimas" taip pat buvo gryna fikcija, nes jam eksponatai ir medžiaga buvo paimta iš jau įvysio panašaus muziejaus. Faktiniai to muziejaus pagrindą sudarė Maironio Muziejus Kaune ir prie Kauno Universiteto Bibliotekos "užvežtas" Muziejus su gana gausiais rankraščiais, eksponatais, paveikslais ir kitų muziejinių daiktų rinkiniais. Dėl to ir šių Literatūros Muziejų "įsteigimas" šį kartą jau Vilniuje ir Kaune (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink., Nr. 11(14), 1941 m. birželio 16 d.) buvo tik tuščias bolševikinės propagandos triukas. Iš tikrųjų bolševikų okupacijos laikais nebuvo įsteigtas nė vienas muziejus. Kaip vėliau pamatysime, bolševikai ir šioje srityje pasirodė geri grovėjai ir ardytojai. Jie ir į muziejinius reikalus atnešė tik netvarką ir prievartą, kuri kaikiuriuos tada veikusių muziejus labai skaudžiai palietė.

1941 m. sausio 16 d. Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos nutarimu Nr. 16 įsteigta LTSR Mokslo Akademija. (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink., Nr. 6(9), 1941 m. balandžio 9 d.). Šios iš pirmo požiūrio gana žymios Lietuvos mokslo įstaigos minėtasis įsteigimo nutarimas yra tokio turinio:

1. Įsteigti prie LTSR Liaudies Komisarų Tarybos Lietuvos TSR Mokslo Akademiją.
2. Sudaryti LTSR Mokslo Akademijos organizacinį komitetą šios sudėtis: pirmininkas — prof. V. Krėvė-Mickevičius; nariai — A. Venclova, prof. M. Biržiška, prof. A. Rimka, prof. A. Purėnas, prof. V. Kuzma ir prof. St. Koliupaila.
3. Pavesti LTSR Mokslo Akademijos organizaciniam komitetui per dvi savaites pateikti LTSR Liaudies Komisarų Tarybai tvirtinti LTSR Mokslo Akademijos tikruosius narius, kurie sudarys LTSR Mokslo Akademijos skyrių branduolius.
4. Panaikinti Lituanistikos Institutą, jo narius nuo LTSR Mokslo Akademijos įsteigimo dienos atleisti, o visą Lituanistikos Instituto turta, įstaigas ir samatą perduoti LTSR Mokslo Akademijai.

Lietuvos TSR Mokslo Akademijos tikslas buvo numatytas šitoks:

- a) telkti mokslines Respublikos jėgas moksliniam pajėgumui kelti ir Lietuvos TSR gyvenime kylantiems mokslinėms problemoms spręsti,
- b) tirti Lietuvos TSR praeitį ir dabartį, jos kultūrą, socialinę, ekonominę ir tautinę struktūrą,
- c) spręsti pagrindinius lietuvių bendrinės kalbos kultūros, rašybos, terminologijos, vadybos ir kt. klausimus,
- d) tirti Lietuvos TSR gamtą, jos turis ir spręsti būdus tiems turtais sunaudoti liaudžiai,
- e) tirti LTSR Respublikoje gyvenančių tautų tautosaką, papročius, kultūrą, socialines, psichines ir fizines ypatybes,
- f) derinti Lietuvos TSR mokslo ir kultūros darbą su kitų TSRS mokslo įstaigų veikla ir su jomis palaikyti glaudžius santykius visose mokslo srityse,
- g) sekti kitų kraštų pasiekimus mokslinius ir kultūrinius laimėjimus,
- h) informuoti kitų kraštų mokslo įstaigas apie Lietuvos TSR mokslinius ir kultūrinius pasiekimus,
- i) keistis su kitų kraštų mokslo įstaigomis mokslo leidiniais,
- j) reikšti Lietuvos TSR vyriausybei savo nuomonę jos pateiktais klausimais ir aptarnauti LTSR vyriausybinius organus, organizuojant mokslinę ekspertyzę,
- k) rūpintis mokslinių pasiekimų vykdymu socialistiniame gyvenime ir LTSR mokslo darbuotojų kvalifikacijų kėlimu.

Siems tikslams atsiekti statute numatytos šios priemonės:

- a) steigia ir laiko mokslo pažangai reikalingas įstaigas, institutus, bibliotekas, muziejus, archyvus ir kt.
- b) aukia mokslo kongresus ir pasitarimus, ruošia ekspedijas, skelbia konkursus, teikia premijas už atliktus mokslo darbus bei tyrimus; skiria pašalpas pradėtiems mokslo darbams bei tyrimams baigti; renka bei tvarko įvairių mokslinę medžiagą, šaltinius, juos studijuoja ir tt.
- c) leidžia periodinius ir neperiodinius leidinius, spausdina mokslo veikalus, prižiūri mokslo veikalų vertimą iš svetimųjų kalbų.

Toliau statute numatyta Lietuvos TSR Mokslo Akademijos sudėtis, nariai, administracija, įstaigos, vadovybė, struktūra ir kiti administraciniai klausimai. (LTSR Vyr. Nut. ir Potv. Rink., Nr. 10(13), 1941 m. gegužės 28 d.).

(Bus daugiau)

Svečiai atvažiuoja... į Detroitą

"Svečiai atvažiuoja", — taip pavadintas malonus pranešimas Detroito lietuvių visuomenei (4 puslapių, gausiai iliustruotas) buvo paskleistas šį sekmadienį Detroito lietuvių tarpe. Jame pranešama apie clevelandiečius, kurie sausio 28 d. atvyksta į Detroitą ir čia, Armėnų salėje, 1345 Okman Blvd., vaidins 3 v. komediją "Moterims neišimeluoti". Vaidinimo pradžia 4:00 val. p.p.

Vakara rengia ALT Sajungos 4-tas (Detroito) skyrius. Vakare yra pažadėjęs dalyvauti ALTS pirm. A. Olis iš Chicago, Dirvos redaktorius ir eilę kitų tolimų svečių.

Po vaidinimo bus šokiai prie Kęstučio Ambrose orkestro muzikos.

VASARIO 16-TOSIOS PAGERBIMAS

Detroito Organizacijų Centras Vasario 16 paminėjimą šį kartą rengia net dviejose vietose.

Vasario 4 d. Ukrainų svetainėje bus pobūvis su įdomia menine programa ir šokiais.

Vasario 18 d. Western High School įvyks iškilmingas paminėjimas su atitinkamomis prakalbomis ir menine programa.

Pasidavėjo dalyvauti žymus Senato užsienio politikos komisijos senatorius iš Michigano Homer Ferguson.

VEIKLI LIETUVIŲ MOKYTOJŲ JŲ DRAUGIJA

Prieš kiek laiko susiorganizavę Detroito gyveną tremtiniai pedagogai gražiai ir darniai rutuliuoja veikimą. Draugijos rūpesčiu veikia šeštadieninė pradžios mokykla, kurią lanko daugiau kaip 80 mokinių. Mokyklos vedėjas Jurgutis ir kiti mokytojai dirba be atlyginimo. Mokytojai, suprasdami sunkias Diepholzo lietuvių gimnazijos darbo sąlygas, surengė rinkliavą jai paremti.

Draugijai vadovauja buvęs nepriklausomos Lietuvos gimnazijos direktorius J. Švoba.

SUSIORGANIZAVO TEISININKAI

Gruodžio mėn. susiorganizavo Lietuvių Teisinių Užsienyje skyrius, kurio pirmininkas yra Navasaitis, sekretorius — Karvelis, išdėninkas — dr. Balčiūnas. Skyrius rūpinasi pro-

fesinių išsimokslinimų, Amerikos teisės nuodugninių pažinimų ir nepriklausomos Lietuvos teisės nagrinėjimu bei tremtinių šelpimu.

NAUJŲ METŲ SUTIKIMAS

Vietos skautės ir skautai, kuriems vadovauja K. Kodatienė ir Vl. Pauza, suruošė Naujų Metų sutikimą Ukrainų salėje. Pobūvis praėjo nuotaikingai ir su dideliu pasisekimu. Atitinkama kalbą pasakė skautininkė K. Kodatienė.

35 METŲ SUKAKTUVĖS

Lietuvos Dukterų D-ja Detroito sausio 7 d. gražiai pagerbė savo veikimo 35 metų sukaktį. Draugija, palaikydama ir ugdydama lietuvišką gauvumą, papročius ir kalbą, turi nemažą nuopelną. Visą laiką, su trumpomis pertraukomis, pirmininkauja Petronėlė Bandzienė, kuri yra ir organizacijos steigėja.

Buvo suvaidinta komedija "Baudžiauninkė", kur vaidino ne tik antros, bet ir trečios kartos čia gimę lietuviai. Jų graži ir aiški tartis rodo, kad jie myli ir gerbia savo tautybę ir kalbą.

Trečios kartos čia gimę gabūs vaidintojai buvo Cecilija Stankaitė - Hawkins ir Petras Medonis. Nemažiau publiškai patiko Elzbieta ir Jonas Valiukai, kurie padainavo keletą dainelių. Henningienė vadovaujant, šokėjų grupė pašoko keletą tautinių šokių.

METINIS SUSIRINKIMAS

Lietuvių Tremtinių draugijos metinis susirinkimas įvyko sausio 7 d., kur pirmininkavo S. Šimoliūnas, sekret. V. Pauza.

Naujon valdybon išrinkta: St. Šimoliūnas, dr. B. Balčiūnas, A. Naruševičius, Gerulaitienė ir Šnapštys. Nutarė daugiau suaktyvinti lietuvių veiklą Lietuvos laisvinime ir šalpos darbe.

Vl. Pauza

Naujausi naujakuriai

Apie sausio 12 d. laivu "General Stewart" į New Yorką atvyko šie lietuviai tremtiniai:

Baksys Pranas, Ona, Ramutis,

Birutė, Vytautas — Chicago, Ill.

Birskytė Angelė — Mattapan, Mass.

Budrevičienė Ona, Lina — Worcester, Mass.

Cepirskienė Aleksandra — Cleveland, Ohio.

Cesnakavičius Antanina, Nerutė, Alfonsas — Toledo, Ohio.

Gintvainis Valerija, Jonas, Bronius, Martynas, Antanas — Philadelphia, Pa.

Sankauskas Valerija — Philadelphia, Pa.

Grindaitis Juozas — Cicero, Ill.

Gudauskas Kazys — Baltimore.

Gustas Marija — Omaha, Nebr.

Gužauskas Kęstutis, Algirdas — Baltimore, Md.

Hajeris Zina, Marta — Dolgeville, N. Y.

Herbstas Augustas, Augustine, Lydia — S. Boston, Mass.

Jemantaitė Antanina — Auburg, Mass.

Jocienė Cecilija, Aristidas — Afton, Iowa.

Jurašūnas Justas — Darby, Pa.

Karbočius Kazys — Fort Johnson, N. Y.

Kutka Jonas, Elena — Chicago, Ill.

Lizdas Elena, Algirdas, Aloyzas — Omaha, Nebr.

Lukaševičius Stasys, Ona, Vytautas, Virginia, Rūta — Detroit, Mich.

Meilytė Gerda — Chicago, Ill.

Miklaševičius Pranciška — Great Neck, N. Y.

Naujokaitis Antanas, Manefa — Omaha, Nebr.

Nebjonat Natalija, Walter — Chicago, Ill.

Palkus Bronius — Chicago, Ill.

Petkus Stanislovas — Cicero, Ill.

Petrošaitė Zofija, Irena — Buffalo, N. Y.

Petrauskas Stasys, Stasė — Chicago, Ill.

Rimbergas Stasė, Algirdas, Birutė — Cicero, Ill.

Rupelkaitė Eugenija — Chicago, Ill.

Senkus Magdalena, Irena, Jurgis — Chicago, Ill.

Skopas Elvira, Edvardas, Aldona, Zofija, Genovaitė — Chicago, Ill.

Stulgaitis Pranas — Detroit, Mich.

Uselis Jonas, Ona, Algirdas, Zigimantas, Romas — S. Boston, Mass.

Vaičienė Ona — Philadelphia, Pa.

Zakelis Vincas — Chicago, Ill.

Apie sausio 13 d. laivu "General Sturgis" į New Yorką atvyko šie lietuviai tremtiniai:

Ambrozevičienė Sofia — Detroit, Mich.

Anysas Jonas, Adelė, Ilesė, Renata — Chicago, Ill.

Baltušis Stasys, Anastazija — Jewett City, Conn.

Bielskienė Teklė — Philadelphia, Pa.

Birontas Viktoras — Cleveland, Ohio.

Brantas Vladas, Anelė — New Britain, Conn.

Bruckus Boris — Locke, N. Y.

Bundelis Jurgis — Chicago, Ill.

Burokas Mykolas — Detroit, Mich.

Czernius Jurgis — Omaha, Neb.

Danilius Morta, Birutė, Petras — Cicero, Ill.

Dambra Steponas — Omaha, N.

Gudauskas Alfonsas — Omaha.

Kavaliūnas Jonas, Elzbieta, Vladas, Jonas — Detroit, Mich.

Kazlauskas Antanas, Elizabet, Viktor — Detroit, Mich.

Klavcanas Antanas, Ella — Rockford, Ill.

Klumbokaitis Albinas — New Haven, Conn.

Lugauskas Juozas — Chicago, Ill.

Mironas Gabrielė, Loreta, Gabrielius — Philadelphia, Pa.

Natkevičius Vladas — Omaha, Nebr.

Navikas Marija, Birutė — Detroit, Mich.

Pavilionis Vytautas, Toni — Marshallton, Del.

Penkauskaitė Lucija — Dayton, Ohio.

Ponelis Barбора, Pranas — Broad Brook, Conn.

Repšys Albertas, Andrėjus — Worcester, Mass.

Šidlauskas Anelė, Antanas, Elena, Cemerkaitė, Asta — Cicero, Ill.

Silovienė Marijona — New York.

Sirutavičius Vytautas, Sofija, Birutė, Sofija, Danutė — Cleveland, Ohio.

Šmulskytis Albinas — Waterbury, Conn.

Sperauskas Antanas — Detroit, Mich.

Svotelis Marija, Alfonsas, Rymanas, Audronė, Vėjūnė — Annapolis, Md.

Tamašauskas Henrikas — Rochester, N. Y.

Tarosas Vladas — Chicago, Ill.

Vaičaitis Antanas — Chicago, Ill.

Vaitiekūnas Vytautas — Cleveland, Ohio.

Vandelis Pranas — Chicago, Ill.

Zalys Petronėlė, Bronius, Tomas — Chicago, Ill.

Rupšys Stasys — Detroit, Mich.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 629 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4416 So. Hermitage Ave. YA 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgaras, 7313 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyn

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Parseliūnas, 514 Euclid Ave.

Australijoje

Povilas Lukošūnas, Box 1665 M. G.P.O., Adelaide, S. A.

JAUNOJI KARTA

Lėdžiama kiekvieno mėnesio trečią savaitę. Redaguoja ALDONA AUGUSTINAVICIENE 4579 West 157th Street, Cleveland 11, Ohio, Tel.: CL 6981.

DIRVOS skyrius jaunimui

No. 13

LIETUVIŲ VAKARAI IR JAUNIMAS

Nekartą užsimeiname, kad mūsų jaunimui būtinai reikėtų daugiau dalyvauti savajame, lietuviškame visuomeniniame gyvenime. Ypač dėl to, kad net ir tarp naujosios mūsų išeivijos dviejų kartų nesudarytų didelį skirtingumą.

Tie skirtingumai gali atsirasti kaip tik dėl to, kad jaunimas bėsta ir baigia auklėtis svetimoje aplinkoje. Naujas gyvenimas jaunimui siūlo daug didesnių ir stipresnių įdomybių, nei vyresniesiems. Bet jau yra patirta, kad ir tada, kai jaunieji apsisprendžia net visą savo ateitį kurti svetimajame krašte, tas svetimas gyvenimas niekada nepadarą jų pilnutiniams žmonėms ir svetimoji aplinka niekas nepajėgia visiškai užpildyti jų prigimtos sielos.

Galbūt kaip tik dėl to lietuviai išeiviai nuolat stengiasi bent dirbtinėmis priemonėmis sudaryti sau ir savo jaunimui nors kiek ir lietuviškos aplinkos.

Lietuviškieji vakarai, kokie jie bebūtų, yra viena iš tų priemonių ir dabartinės sąlygos jie yra reikalingi mums visiems, o ypač jaunimui. Bet tiesiog neįtikėtina, kad kaip tik jaunimo gana maža tematyti lietuvių pasilinksminimo. Be abejo, jaunimas gali ir paskiro, se būreliuose pasilinksinti bei įvairiai papamogauti, bet lietuviškieji vakarai vis dėlto yra gražūs mūsų tautiečių bendravimo būdas ir gera proga jaunimui pasijusti, kaip saviems tarp savų. O ką jau bekalbėti apie įvairios rūšies kultūrinis vakarus ir įvairias mūsų patriotines bei kultūrinės šventes!

Svetimame krašte jos, kaip mūsų sielos dalimi ir mūsų jautriausiu pergyvenimų valdomis!

Šie žodžiai kreipiami ne į tave, jaunima, kuris gyvai dalyvauja lietuviškoje visuomenėje, bet ypač į tave, kuris po truputėlį pradeda pamiršti priklausą lietuviškosios išeivijos šeimai.

Norėtum, kad šios mintys būtų išgirstos ypač tuo jaunimo kuris lietuvišką kultūrinį gyvenimą jau dažnai išmaino į menkavertę pramogę.

Lietuviškieji vakarai — pobūviai, lietuviškieji mėgėjų teatrai, parodos, koncertai mūsų tautos gyvenime turėjo didelę reikšmę ir daug dalykų jie pakreipė geresniu keliu. Jų buvo įvairių. Tačiau jie visi tuo metu, kai lietuviškai kultūrai buvo uždrausta klestėti net jos pačios žemėje, apčiuopiamai padėjo išlaikyti mūsų kultūrinę vertybę ir davė mūsų tautiečiams daugiau entuziazmo ir vilties ir sustiprino jų patriotinį patvarumą.

Prisiminkim klijimų teatrą ir mažus mėgėjų chorelius dar caro laikais, prisiminkim pirmojo karo tremtinius Rusijoje, antrojo karo lietuvių darbininkus Vokietijoje ir visą tremties gyvenimą arba ir visa kelių dešimčių metų išeiviską lietuvių

gyvenimą Amerikoje — kaip nepaprastai daug skurdesnis atrodytų jų gyvenimas, jei būtų visiškai neturėta jokių lietuviškų pramogų, vadinamųjų lietuviškų vakarų!

Ir dabar, argi ne lietuviškieji vakarai — susiję kiekviena me krašte ir kiekviena kontinento gaivina lietuvių dvasią? Jeigu bent viename tokiam vakare, kur kalbama ir apie būsimą Lietuvos dvasią ir giedamas mūsų tautos himnas, galėtų dalyvauti nors vienas lietuvis iš pavergtos Lietuvos — jis tai brangintų ir įvertintų ne taip, kaip dažnas iš mūsų...

Mielai esti ir jaunimui pabūvoti savo, lietuviškoji aplinkoj, ir juo mieliau, juo dažniau joje buvoti. Jūs, jaunieji, kurie jaučiate tai, patraukite atgal į savo būrį ir tuos, kurie, gal kartais iš lengvabūdiškumo ar atsitiktinių aplinkybių patraukti, pradeda atšalti nuo savos lietuviškos šeimos. Gal jie šiandien dar nenujaucia, kokia tuštuma liks jų sielose ateityje, kai jie visiškai nutols nuo savųjų. Tada gali būti vėloka sugrįžti, vėloka suldyti nutrukusius saitus. Vėčiau yra palaikyti juos, kol tebėra nenutrūkę!

Tad daugiau dėmesio lietuviškiems vakarams! Tarp ko kita — kuo daugiau juose bus jaunimo, tuo įdomesni jie bus kaip tik pačiam jaunimui. Tie, kurie pilnai tebejungtate lietuviškos šeimos šilumą — nepaleiskite nuo savęs tų draugų, kuriuos pastebite lyg ir atvėstančius. Jaunimas savo tarpe čia daugiausiai gali!

Šis bei tas apie literatūrą

Dažnai galvojama, kad rašytojai savo kūrinuose privalo vaizduoti tik nepaprastus žmones. Taip, didžiuosiuose literatūros kūriniuose yra duota didelių idėjų ir sukurta nepaprastų asmenybių. Tačiau modernioji literatūra krypta į paprastesnį, realesnį kasdienybės vaizdavimą. Moderniųjų rašytojų tarpe kaskart daugiau atsiranda tokių, kuriems kaip tik įdomesnės ne žmonijos išimtys, bet kasdieniški žmonės su visomis savo silpnėmis.

Vienas iš tokių yra naujausių laikų rašytojas Henri Queffelec, gimimo bretonas, jau 1944 metais į save atkeipęs ypatingą dėmesį. Jis yra krikščioniškas romanistas, bet jo vaizduojami asmenys toli gražu nėra tokie, kuriuos būtų galima pavadinti romano herojais. Jie nepasizymi nei ypatingu kilniu juo heroizmu, jie taip pat nėra nei kokie ypatingi nusikaltėliai, nei avantiūristai. Ne. Jo personažai yra paprasti žmonės, kurie sugeba būti geri ir blogi, moka aukščiau pakilti ir žemiau nusileisti, savęs atsidėti, bet ir savęs neužmiršti.

Vienas pačių geriausių Queffelec kūrinių yra "Pasaulio kra-

ščių žinojimai" didėjant, jau seniai pasidarę nebeįmanoma viską žinoti ar nors tik šiek tiek orientuotis didesniame skaičiuje mokslo šakų ar profesijų. "Vaikščiojančių enciklopedijų" laikai praėjo ir daugiau nebeįmanoma. Todėl auklėjimo srityje vis labiau linkstama ruošti ko šiaurės specialistus, apleidžiant platesnį bendrą išsilavinimą.

Aišku, netrukio ir netruksta platesnio išsilavinimo šalininkų. Šiandieną ta didelė žmonijos intelektualinė problema tebėra neišspręsta...

Abi kryptys kovoja. Toje pačioje tautoje šalia sričių, kur vyrauja siauros specializacijos tendencija, randame sričių, kur visai aiškiai siekiama platesnio išsilavinimo. Kurioje nors srityje kartais laimi viena tendencija, kartais kita. Pvz., Vokietijoje aukštojo technikos mokslo įstaigose nuo pirmojo pasaulinio karo iki 1936-37 metų aiškiai vyravo specializacijos tendencija, o paskutiniu metu linkstama vėl prie platesnio išsilavinimo inžinierių ruošime.

Nesvetima ši problema ir mums. Daug kas jau nepriklausomoje Lietuvoje reikalauja profines specializacijos. "Mažiau gimnazijų, daugiau amatų mokyklų! Ką veiksim su inteligentų pertekliumi?" — buvo dažni girdima mintis. Ypatingai smarkus specializacijos reikalavimas buvo tremties metu. Buvo smarki opozicija prieš mūsų gausias tremties gimnazijas, kuri reikalavo jaunimą ruošti amatininkais, "kad jie lengviau gra-

das". Jame yra vaizduojami 1914 metais Bretonėje, Bretonės kampe, uolotos sienos, izoliuotas, yra dar beveik visiškai laukinis. Gyventojai čia labai savaręgiškai pagonys, savotiškai piratų palikony, ypatingai nemėgsta naujai atvykusių iš jų įsivaizduoto tolimo pasaulio. Nuo pat karo pradžios gyvenimas ir tame uždarame kame pagyvėjo, pramonė išsiplėtė ir moterys, netekusios vyrų (išvykusių į karą), aktyviai dalyvavo pramonės darbe.

Tuo tarpu atvyksta transportas su mokytojais, čia ypatingai būdu atsiųstomis. Tačiau tik keletai savaičių praslinkus beveik visos jos išbėgioja dėl nepaprasto vaikų nedrausmingumo, žiaurios tėvų nepriėmimo ir... laukinės aplinkos.

Pagaliau atvyksta jaunė Genevieve Bors. Jai net nebuvo pasakyta, kur ji siunčiama. Tegų pabandanti ir ji savo laimę ir tegų, nors ir jauna, išgyvena didesnių sukrėtimų.

Genevieve yra ypatingesnės sielos. Ji stipriai tiki vertingę, nės žmogiskosios asmenybės dvasinį spindulį. Ji tiki ir į mokymo pergalę, kuris turėtų nugalėti nežinojimo tamsumą. Ir tas jaunas Dievo tvarinys labai stipriai nori pasitikėti savo jėgomis. Bet kova žiauri, dažnai jai atrodo, kad ji nepajėgė. Beveik visi kaimo gyventojai labai greit pradeda jos nekęsti. Jai tenka būti tarp girtuoklių, smulkių nusikaltėlių, vagių ir tt. Bet ji nesmerkia jų, gyvena su jais visais. Ir visas Genevieve veikimo būdas yra ne prieš juos, bet su jais.

Bet vis dėlto, Genevieve Bars neturimuoja ir nesigėri pergalę. Jeigu ji būtų nugalėjusi, būtų reikėję ją paskelbti šventąja, kankine, nepaprastai gilia asmenybe, nešančia kultūrą į begalinį tamsumą.

Bet rašytojas kitaip išsprendžia problemą ir kaip tik dėl to,

lėty įsikurti svetimuose kraštuose".

Amerikos gyvenimas duoda šiam klausimui daug naujo patyrimo. Čia mes randame labai daug žmonių, kurie tiksliai žino savo darbo ar siauros profesijos sritį, yra savo darbe produktiniai, bet jaučiasi labai silpni kiekvienoje kitoje srityje ar bendruose visuomeniniuose bei politiniuose reikaluose.

Objektyviai šiuo klausimu, turbūt, nei negalima pasisakyti. Reikia prieš tai nusistatyti, ko asmuo ar visuomenė siekia, arba turi siekti, o po to beveik savaime išsispresdžia ir specializacijos ar bendresnio išsilavinimo klausimas.

Jei kas laiko savo gyvenimo tikslu — kuo mažesniu vargu pasiekti pakenciamensio ekonominio gyvenimo lygio, neturi platesnių siekimų, neturi idealistinių visuomeninių nuotaikų ir neturi žinojimo alko, tai tuo atveju tiesiausias kelias tokiam asmeniui yra siaura specialybė.

Jei asmuo gyvai reaguoja į gyvenimo iškilumus, daug kuo interesuojasi, tai jis įgyja ir platesnių žinių, tampa inteligentiškesnis. Iš viso, turbūt, niekas neginčys žmogaus inteligentiškumo reikšmės kovojant už būvį ir įieškant pasisekimo gyvenime. Taip pat neginčijamai aišku, kad didelę inteligentiškumo dalį, šalia įgimtų dvasinių ypatybių, sudaro ir įgytas platus bendras išsilavinimas.

Ta proga reikia pastebėti, kad siaura specialybė ir bendras išsilavinimas yra dalykai, vienas kitam visai nepriešingi atskiroms gyvenime. Kaip tik daugiau pasiekia tas, kas yra ir geras kurios srities specialistas ir tuo pačiu metu yra platus bendro išsilavinimo asmenybė. Toks visada geriau atskiria svarbius dalykus nuo nesvarbių ir moka geriau visas sritis sistemingai peržvelgti.

Net gili specializacija mokslo srityje neįmanoma be didesnio kiekio bendrų žinių, nes ir labiausiai izoliuota siaura mokslo sritis turi daug bendra su kitomis sritimis. Analogija bei žinomų kitų sričių ypatybių kombinavimas su savo siauros specialybės problemomis yra geriausias metodas kūrybiniuose užsiimuose.

Siaura specialybė yra lyg trikampio aukštinė, o bendras išsilavinimas — lyg trikampio pa-

kad jo vaizduojamieji veikėjai yra... paprasti kasdieniški žmonės.

Genevieve tampa nugalėta ir nugalėta ne ja supančios aplinkos, bet pačios savęs. Absoliuti vienatvė, kurioje ji turi gyventi, nežūrint jos jaunos, karštos ir moteriškos širdies, ją priverčia ieškoti išeities. Savo sielos gelmėse ji jaučiasi esanti tik labai silpna asmenybė, negalinti atsakyti nei savo jaunystės nei savo moteriškumo. Meilės ilgesys priverčia ją bėgti iš šito laukinio kampo, nors kurį laiką ji ir buvo sugebėjusi save nugalėti ir teisingai valdyti laukinių vaikų būrį.

Rašytojo gražus jumoras subtilus jautrumas ir didžiulis talentas leidžia jam labai įdomiai vaizduoti šitą primityvų Bretonės kampo gyvenimą. Tuo pačiu metu jis sugeba nemoralizuoti, bet būti idėjiškai labai stiprus.

Bet kas svarbiausia — Queffelec vaizduojamieji herojai niekada netaupa menkystėmis, nors ir lieka su visomis žmogiskomis silpnėmis, nes jie pasižymi ypatingu tikėjimo stiprumu. Pagal Albert Bėguin

grindas. Geometriškai panašiuose trikampiuose kuo ilgesnis pagrindas, tuo aukštesnė aukštinė. Taip ir su specialybe: kuo platesnis bendras išsilavinimas, tuo aukščiau galima iškilti ir siauroje specialybėje.

Panašiai yra ir praktiškame gyvenime. Juo paprastesnį darbą dirbi, juo siauresnio išsilavinimo tereikia. Pvz., modernioje fabrike iš darbininko kartais nereikalaujama mokėti tik vieną paprastą judesį. Bet sudėtingesniau darbu to nebeužtenka. Juo aukščiau norėsi kilti, juo daugiau įvairių žinių reikės. Kur reikia spręsti painius klausimai ir spręsti greit, ten bendras išsilavinimas (žinoma, šalia gabumo) visada turi lemti mokymosi reikšmės.

Didžiausio bendro išsilavinimo reikalauja visuomeninės bei politinės problemos. Nors ir stengiamasi sukurti sistemingus visuomenės bei politikos mokslus, bet dar ir šiandien tos srities tebėra kūrybinės improvizacijos laipsnyje ir, atrodo, taip ir visada pasiliks. Perdaug yra veiksmų ir priežasčių, turinčių įtakos visuomeniniam bei politiniam gyvenime. Tie veiksniai perdaug keičiasi laiko bei atsitiktinumo įtakoje, kad juos būtų galima įpręmti į aiškią sistemą. Todėl niekur kitur nereikia tokio platus išsilavinimo, kaip šiose srityse.

Taigi matome, kad, norint pasiekti gilią mokslinę specialybę, išsikovoti sau aukštesnę vietą visuomeniniame gyvenime, norint sugebėti spręsti visuomeninius klausimus, yra būtinas dalykas pasiekti kaip galima platesnio bendro išsilavinimo.

Ypatingai tai svarbu išeivijoje. Nes čia reikia sugebėti geriau prisitaikyti svetimos aplinkybės ir išsikovoti sau gyventi, be to, dar ir kiek galimai sekmiau pasireikšti kovoje dėl savo tautos likimo. Tiems, kurie pasakytų, kad bendras išsilavinimas nieko neduoda, kad be specialybės būdami tegali dirbti tik pačius pačiusiausius darbus, galima atsakyti, kad naujos sąlygos, naujame krašte beveik visada reikalauja persiorientuoti ir to ar kito iš naujo mokytis. Net ir turinčiam specialybę labai dažnai nepasitaiko sąlygų ją pritaikyti ir reikia arba įieškoti naujos specialybės, arba tenkintis paprasčiausiu darbu lygiai su neturinčiais jokios specialybės. Bet kas turi platesnį bendrą išsilavinimą — šalia specialybės, ar be jos — vistiek lengviau gali įsigyti naują specialybę, negu vien tik siauras kurios srities specialistas.

Siaura specialybė svetimame krašte yra lyg loterijos bilietas su galimybe išlošti tik didelę sumą arba nieko. Kaip žinoma, tokiais atvejais išlošimo galimybės labai mažos. Tuo tarpu bendras išsilavinimas yra, sakykime, irgi loterija, bet ne vien tik su galimybe išlošti didžiąją sumą, o ir daugelį kitų vidutinių laimėjimų.

Būtų dar galima sustoti ir ties tokiu klausimu: kas būtų buvę geriau visiems mūsų išeiviams, išvykusiems iš Lietuvos senesniais laikais — ar kad jie būtų čia atvykę jau mokėdami kokio nors amato, ar turėdami ko daugiau bendro išsilavinimo. Deja, daugumoje atvejų mūsų išeivija neturėjo nei viena nei kita. Tačiau atrodo, jeigu jie būtų atvykę būdami amatininkais, tai amatininkais būtų ir pasilikę, nors gal kai kurie ir aukščiau savo srityje iškile. Bet jeigu jie būtų atvykę su didesniu bendruoju išsilavinimu, tai tikrai didesnis jų skaičius būtų išėję ir į amatininkus, ir į pramonininkus, pirklius ir gal net politikus ir jie būtų laimėję daugiau įtakos šiame krašte, negu dabar yra laimėję, turėty didesnę svorį, o su juo, jei būtų dar išlaikę tą pačią lietuvišką širdį, kokią jie išlaikė dabar, tai dar žymiai daugiau galėtų padaryti gera mūsų tautos likimui ir, pagaliau, patys sau. B. L.

KRIKŠTOMOČIA

JONAS BILIŪNAS

"Jonuik, eime į krikštomočią", gražus, ir protingas, — jau mažas tehebūdamas moka Dievą mylėti. Eikš, aš tau dovanų duosiu", šaukiasi mane kunigas, siekdamas ranka kišenę. Bet aš nedrįstu ir, nusitvėręs motinos, stoviu vietoje. Motina priveda mane arčiau. Gaunu glėbį saldumynų, pasakau ačiū ir traukiuos atgal. "Tik žiūrėk, visados būk toks geras, kaip dabar", sako kunigas ir važiuoja toliau. "Visados būsiu geras, visados mylėsiu Dievui!", manau sau vienas. Ir taip man gera, tartum sparnai auga. Visu sprindžiu užaugęs ir linksmas einu namo...

"Jonuik, tavo krikštomočia numirė, — eime pasimelstų!" sako man kitą kartą liūdnu, jausmingu balsu motina. Tylom prieinu prie jos: matau, kad ji nuliūdus, ir man nelinksmas. Ji apvelka mane baltais marškiniais, ant viršaus žiponėliu — patį taip pat švariai apsisitaisius — ir vedasi mane už rankos. Dabar pas krikštomočią randam visiškai kitaip. Įėjus vidun, motina tuojau prie pačių durų atsiukliaupia, žegnojas ir meldžias. Ir aš tupiuos šaly jos, taip pat bandau žegnotis, bet akys tuojau pradeda lakstyti po pirkį ir nustebusios žiūrėti. Matau ant suolo, suolelių ir ant lovų pilna prisėdusių vyrų, moterų ir vaikų; visi švariai šventės rūbais apsitaisę. Vidury stovi tarsi pataisyta aukšta lova, ant jos kažin kas, balta aptaisytas, guli, o iš abiejų pusių žiba žvakės. Motina palma mane ant rankų, priėmė priu gulinties ir atadengia nuo veido baltą skara. "Matai, tavo krikštomočia", sako man motina. Žiūriu — guli išbalusiu veidu, nekruva. "Miega?" klausiu motiną. "Miega, vaikel, bet jau nebeatsikels". — "Tai taip ir gulės?" klausiu vėl. "Taip ir gulės: numės ant kapų, pakas po žemėmis, — ir nebematysma daugiau." Nors nesuprantu, ką tai reiškia, bet man daros bangu, ir greitai apsikabinu motiną aplink kaklą. Ji eina su manim prie lovos, sėdasi ant jos ir mane šaly savae sodina. Už stalo ūmai pradeda giedoti, visi pirkioje susirinkusieji pritaria, ir plaukia graudi, maloni giesmės gaida. Tylom sėdžiu, prisiglaudęs prie savo motinos, žiūriu ir klausau, klausau...

ŠVITRIGAILOS PRIEŠAIKA

BALYS SRUOGA

Karaliau Vytaute! Atleisk klajūnui,

Kad Tavo vardą keikdamas minėjau!

Apsvaiginai tu man akis ir klausai!

Bet tu žinai, kad tavo vardo niekas

Nedrįso prie manęs minėti niekįngai!

Dabar iš aukšto sosto tu žiūri,

Už tūkstantį karalių galingsnis!

Dangaus vardu palaimink tu mane,

Kad aš galėčiau eit keliu tavuoju, —

Pakelt galėčiau tavo naštą!

Tu dėl tėvynės mūsų nemarios

Kaip milžinas vargai, kaip viešpats koveis!

Prisiekiu tau, — laisva tėvynė tavo

Galinga ir didi per amžius bus!

Te praboch nusmeigs mane Perkūnas,

Jei mano priešai bus neverta!

Kol nors viena plastės širdis lietuvių, —

Tu būsi amžiams Lietuvos karalius!

Neleisk suklysti man ir nusilpnėti!

Žodžius tetikrins mano šita žemė,

Bučiuodams ją tavęs šaukiuos, karaliau:

Jei tavo valios pildyt neįstengsiu —

Tegu geriau manęs ji nenešios!

Iš Milžino Paunksmės

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kainą Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio

Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuoigis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

Bet rašytojas kitaip išsprendžia problemą ir kaip tik dėl to,

Trys Karaliai Baltimorėn neatėjo..

Amerikos Lietuvių Taut. Sąjungos 8 skyrius Trijų Karalių šventėje buvo suruošę Lietuviai svetainės salėje pobūvį, į kurį atsilankė nemaža žmonių. Tik susirinkusieji labai apgailestavo, kad nepasirodė "Trys karaliai" su savo prakalbomis. O jais turėjo būti: Markelis — serž. Uznys iš Chicagos, Gasparas — kap. Petraitis iš Chicago ir Baltazaras — kap. Kai-riūkštis iš Newark, N. J. Trys karaliai negalėjo dalyvauti, nes du iš jų buvo užimti savo kari- nės tarnybose. Tačiau savo pranešime E. Armanavičienė pabrėžė, kad kitą kartą, kai bus rengiamas ALTS pobūvis, tas nepasikartos ir programoje nu- matyti pasirengimai bus įvyk- dyti.

PADEKOS VAKARAS

Sausio 27 d. naujieji ateiviai Lietuviai svetainėje ruošia savo geradariams padėkos vakarą.

BALTIMORĖS KREPŠININKAI JAU PASIRODĖ

Pereitų metų pabaigoje prie Atletų klubo įsisteigė naujųjų ateivių jaunių krepšinio koman- da. Jų tarpe yra ir vienas čia jau gimęs jaunuolis. Klubu va- dovybė aprūpinę komandą uni- formomis ir kitomis reikalin-

gomis sporto reikmenimis ir lei- džia naudotis ir sale.

Š. m. sausio 5 d. komanda turėjo pirmą susitikimą su vie- tine South Western Police Club komanda ir po įtemptos bei sun- kios kovos lietuviai rungtynes laimėjo santykiu 31:30 (23:16).

Komandą sudaro šie jaunuoi- liai: R. A. Cesonis (k-dos kapi- tonas), Vaitkevičius I. Vaitke- vičius II, V. Dulys, T. Rossman, A. Meidūnas, A. Bačanskas, J. Gražys ir A. Veliuona.

A. Č.

Štai KODĖL ir KAIP turėtumėt TAUPYTI NATURALŲ GASĄ kiek tik įmanoma!

Nepaprasta krašto padėtis — toli už vietinės kontrolės ribų — plius šalčiausi šie daugelio metų lapkritis ir gruodis aštriai palietė East Ohio pajėgumą aprūpinti gasu visus pareikalavimus.

Nežiūrint mūsų toli siekiančių planų ir įtemptų pastangų sudaryti pakankamas tie- kimo sąlygas, mes dabar susiduriame su galimybe daug didesnių pramoninių trūkumų, negu pirmiau buvo numatyta. Visos didžiosios natūralaus gaso bendrovės Appa- lachijos ir Didžiųjų Ežerų srityje yra tokioj pačioj padėty.

Per pastaruosius 10 metų mes išleidome \$74,500,000 — visa tai vien tik Ohio — sumą, didesnę, negu buvome išleidę per visus pir- muosius 40 savo veikimo metų. Mes pirkome plieno vamzdžius, kur tik galėjome; pernai East Ohio pirkė vamzdžius net Anglijoje savo reikalams Amerikos Rūhre — kita va- riacija "anglies siuntimo į Newcastle". Mes taip pat skolinomės vamzdžius, kuriuos rei- kės vėliau pakeisti.

Beveik du trečdaliai natūralaus gaso šiai sričiai dabar pareina iš Teksaso, Kansaso, Oklahamos ir Luisianos. Šios žiemos snie- go nedaug tesutirpo Ohio, kai milžiniškos kompresinės stotys pradėjo pumpuoti bilio-

nus pėdų gaso iš pietvakarių ir neapmatomus požeminius laukus Ohio, West Virginijoje ir Pensilvanijoje.

Kiekviena natūralaus gaso pėda, kurią tik buvo galima pirkti ir persiusti, buvo su- kaupta šiuose milžiniškuose kontroliuojamuose "sandėliuose", tūkstančiai pėdų po žeme. Mes nenuilstamai naudojame pinigų ir pastangas, kur tik jos galėjo užtikrinti daugiau gaso mūsų klientams.

Bet tų nepaprastų pastangų nebuvo gana.

Visam krašte pietvakarinio gaso pareika- lavimas dabar didesnis, negu kada nors. Ne- paprasta krašto padėtis reikalauja visos galimos pagalbos pramonei. Tuo pačiu metu nuo mūsų nepareiną veiksniai kliudo mums gauti gaso tiek, kiek reikia patenkinti mūsų klientams.

Todėl, kad būtų užtikrintas vienodas ga- so teikimas apsaugos pasirengimams ir kad būtų aprūpinti mūsų vartotojai per likusią žiemą dalį, mes turime kviekti visus mūsų klientus namų ir komercinėje srityje tų jau sumazinti gaso vartojimą.

Jūs galite sutaupyti gaso ir vis dėlto iš- laikyti savo butus bei bižnio vietas pakan- kamame patogumo laipsnyje.

ŠTAI KAIP JŪS GALITE ČIA PADĖTI:

APSIRŪPINKIT izoliacija, langų užkamšomis, durų apmušalais. Namuose, aprūpin- tuose tomis šilumos taupymo priemonėmis, jūs galite sutaupyti apie trečdalią suvarto- jamo gaso.

UŽDARYKIT nenaudojamus kambarius — ypač antrojo aukšto miegamuosius. Suvy- niotas kilimas ar paklodė gali apsaugoti nuo šalto oro skverbimosi pro durų apacią.

NEPERKŪRENKIT savo namų. Atminkit, kad galit sutaupyti apie 3% jūsų kuro sąskaitose nuo kiekvieno laipsnio, kuriuo sumažinsit temperatūrą normalaus šildymo ribose.

NEVARTOKIT virtuvės pečiaus butui šildyti... nevartokit gasinių kambarinių šil- dytuvų šalia pagrindinio pečiaus.

NEEIKVOKIT karšto vandens... pataisykit lašančius kranus.

KITI ŠILUMOS TAUPYMO BŪDAI: apkalkite izoliuojančių popierių rūšio lan- gus... nuleiskite langų užuolaidas vakarais iki apacių... apkalkite izoliuojančiomis popierio juostelėmis liuosus langus ir plyšius prie grindų... padėkit kelis sluoksnius laikraštinių popierio po kilimais... niekad nedžiovinkite šlapių drabužių ant radia- torių... jei turit prijungtą garažą, laikykite jo duris visada uždarytas.

ATMINKIT — rimtas gaso trūkumas šią žiemą gali daugelį palikti be darbo, su- kliudyti apsigynimo pasirengimus, pakenkti bižniui, pakenkti kaimynams, pa- kenkti jums. Jūsų bendradarbiavimas šiose gaso taupymo priemonėse itin svarbus.

THE EAST OHIO GAS COMPANY

"Visokių yr - visokių reik"

Kitame puslapyje yra praneša- ma, kad paskutiniu laiku Dirvos skaitytojų šeima padidėja 242 naujais nariais (pridėjus šios savaitės prieigę, bus jau per 250). Bet, kaip kiekvienoj še- moj, yra ne tik gimstančių, bet ir mirstančių. Per tą patį laiką esame gavę jau arti 20 praneši- mų, kuriuose sakoma, kad dau- giau nebereikia tuo adresu siun- tinėti Dirvos. Priežastys įvijo- kios. Viename laiške angliškai rašo, kad skaitytojas jau prieš pusmetį mirė, kitame — kad skaitytojo akys jau susilpnėjo (tokių bent keletas), kitame — kad jam jau užtenka angliškų laikraščių, vienas kitas pyksta, kad Dirva daugiau rašanti apie "dypukus", ne apie senuosius amerikiečius (vienas iš jų pride- da, kad visi laikraščiai ištvir- ko ir senuosius pamiršo), dar vienas praneša didelėmis raidė- mis, kad jis KATALIKAS, ir todėl jam Dirvos nereikia, ir tt.

Vienas iš tokių atsisakančių tačiau mums atrodo ne visai pa- prastas, nes savo atsisakymą iš- dėstė labai plačiai. Nutarėm ir skaitytojams parodyti, kokio gal- vojimo žmonėse kartais pasitai- ko. Štai tas laiškas:

Gerbiamoji Dirva: —

Kiek aš žinau, tai mano prenumerta už Dirvą nepoilsigam pasibaigęs. Su apgailestvimu tu- riu pasakyti, kad daugiau Dirvos neprenumeruosiu ir neskaitysiu. Aš įsitikinau, kad Dirva yra tik- tai ponų užgaidų patenkiniui lapas. Poniai su savo kvailys- tėmis užpildo sieksninius straips- nius, o jei ka pakritikuoja, tai, daugiausia, tokias kritikas pa- dedat į gurbą. Tą padarė ir su- mano antruoju rašiniu "Juokis ir Voliokis".

Mums, Amerikos lietu- viams (ne litu'viams, kaip kad Kauno kabaretų ponai šaukia), ta lietuviška spauda beveik ne- reikalinga. Jeigu mes ją prenu- meruojame ir skaitome, tai tik dėlto, kad palaikyt lietuvišką spaudą. O jei kuri spauda už- pildyta tikrai ponų kvailystėmis, tai mes neturime nė mažiausio noro tokią spaudą palaikyti.

Jums, gerbiamejiai, jau daug skaitytojų rašė, kad mes, kiti šie Dirvos netikusius raštus. O aš irgi buvau rašęs kaip gero velindamas laikraščiai, tai už tai gavau tikrai išbart; o kitas rašinys — į gurbą.

Ar "Juokis ir voliokis" netiesą rašė apie tą kabaretiš- kos kalbos skyrių? Ar netiesą rašė apie tą "lietuvišką pusva- landį", kurie šitaip, tiesą pa- sakius, biauvoja lietuviui gražią kalbą radio bangomis ir mums, lietuviams, šitokią gėdą daro? Ar netiesą rašė, kad tam kalbos "mokytojai, reikia daug žiemų paklūpt pas "ratelį" iki jis ga- lės ką nors pamokyti lietuvių kalbos? O Tamstos tą raštą nu- metėt į ragažę. Kodėl? Ar bijo- jot kritikos? Ar bijojot, kad po- nų panaberija bus pažeista?

Ponų kvailystės Dirvos puslapiu atduri, bet jei kas iš- drįsta ponus pakritikuoti — tai jau, brolyti, ne. Kas gi nori skaityt (ir laiką gaišyt) toki straipsnį, kaip kad tas kalbos skyrius, arba "kas ir kur", arba apie kokią tą ponų "kultūrą"?

Per visą vasarą "aiškino" apie rūšį ir kokią tą "sprausmę". Išėina, kad orlaivį įspraus tarpe kokių kuolų, tai bus "spraus- mė". Nekitaip! O dabar — vi- sas ruduo ir pusė žiemos — "aiškina", kad, esą lietuvių kal- bai nereikia "joto". Vadinasi, vietoje Jonas, turi būt "ionas", vietoje Juozas — "juozas", vie- toje jam ar jų — "iam — ių", vietoje jog — "iog", vietoje juodas — "iuodas" ir tt. ir tt. Tai tikrai stebėklings dvide- šimto amžiaus "redaktorius". Na

ir šitokias durnystes mes turime laikraštyje skaityti!

(Niekad tokių "durnysčių" kaip šio laiško rašytojas čia pa- sakoja, Dirvoje nebuvo! Red.)

Mat ponijai aiškus lie- tuviškas ištartimas — "sunku šnektų"

Žinoma, mes, Amerikos lietuviai ir trys milijonai atsi- prašau — milijonai, ar miliooo. nai, ar million ar miliooonai? tauta, gal ir nežinom ko kabare- tiškai kalbai reikia ar nereikia. Bet kad tam "redaktoriui" rei- kia didelio kaušo košės galvon, tai jau tą žinom virš dvidešimt penki metai, tai yra nuo to lai- ko, kaip jis buvo "vyriausiu" kalbos "žiūrėtoju" Loon Pasaulio Istorija, kurią Dirva leido ir Lie- tuvos spaustuvioms davė atspaus- din.

Tada ta pati Dirva bai- sius — didelių juokus krėtė ir pyko už sugadinimą tokio svar- baus veikalo, o dabar ta pati Dir- va jo kvailystėms maitina skai- tytojus. Loon Pasaulio Istorija randasi ir dabar Dirvos sandė- liuose. Pavartykite jos pusla- pius, o matysit koks "redakto- rius" veda jūsų kalbos skyrių.

(Van Loon "Žmonijos istori- ja" ne dabar dar tik "randasi", bet senai Dirvos sandėlyje yra. Ji yra versta V. K. Račkausko o surinkta Dirvos linotipu, čia pat Clevelande, o ne Lietuvos spaustuvių, ir atspausdinta 1926 metais. Prof. Pr. Skardžius, Mū- sų Kalbos skyriaus vedėjas su- to dalyku neturi nieko bendra. Jeigu Dirvoje kada iš tos kny- gos buvo juokiamasi, tai buvo juokiamasi iš savęs... Red.)

Taigi, pasibaigus prenu- meratai, daugiau Dirvos neska- ičiusiu.

Dėl palaikymo lietuviškos spaudos, užsirašiau Keleivį.

Taipgi Dirvos antgalvis antgalvis baisiai netikęs. Iš an- galvio žiūrint atrodo, kad nėra laikraštis, bet koksai tų kur iš pa-

kampių apgarsinimų lapelis. Kas gi tai do antgalvis? Mažytis, po- ra žvaigždutė ir da ženklelis. I kagi tai atrodo toksai antgal- vis? Toks antgalvis gal tiktyt Lietuvijoje buvusiu laikraščiu, ku- rie buvo delno didumo, bet ne pil- nos miosos laikraščiai, kaip Dir- va. Kas tokį antgalvį sugalvojo, tai tikrai tam žmogui biskį truk- sta. Grįžkite prie seno antgalvio, kuris buvo gana papulerus ir rė- dę visą laikraštį. Svetimtaučiai pažiūrėję į antgalvį ir sako: "ar tik tokie lietuvių laikraščiai"? Gėda."

(Dabartinis Dirvos "antgal- vis" pradėtas vartoti prieš pen- ketą metų, tai yra tada, kai lai- skų rašytojo nemėgiamieji "po- nai" buvo visi dar anapus van- denyno. Tarp ko kita, jeigu jau kalbama apie jo didumą, tai jis yra žymiai didesnis už antgal- vius tokių "pakampinių lapelių", kaip Cleveland Plain Dealer, Cle- veland Press, Cleveland News, New York Times ir kt. Red.)

Tuo tas laiškas ir pasibaigia. Viskas būtų gerai, tik vienas daiktas negerai, kad toks narsus kritikas, kuris reikalauja, kad kiekvienas jo "kritikos" žodis būtų atspausdintas laikraštyje, ligi šiol neišmoko parašyti po sa- vo laiškais nei pavadėd, nei ad- reso. Tokiais atvejais redakcija turi visiška teisę tokius laiškus mesti į krepšį nei neskaityti. Bet čia žmogus rašo, kad reikia su- stabdyti laikraštį, tik nepasako, kam sustabdyti. Tad dabar šį laišką skelbiame, kaip kokį pa- mestą daiktą — kviečiam savi- ninką atsilipti, tada išvaduosim jį nuo Dirvos skaitymo kan- čių... Ta proga sveikiname Keleivį, susilaukusį naujo skai- tytojo, kuris neapkenčia kultū- rų, o jam pačiam, tam skaityto- jui, jei jis nori visiškos kalbinės ir "kultūrinės" ramybės, linkim verčiau susirasti kur nors palė- pę "Bromą Ing Wicznastį" ir su- ja ištikimai pasilikti ir taip ... palaikyti tikrą lietuvišką, po- niškų užgaidų dar nesugadintą spaudą...

NAUJAUSI NAUJAKURIAI

Apie sausio 19 d. laivų "Gene- ral Ballou" į New Yorką atvyks- ta šie lietuviai tremtiniai:

Augaitis Elena, Birutė — Det- roit, Mich.
Bakaitis Ona, Vytautas — Bro- ckton, Mass.

Buškevičius Pranas — Hartford, Conn.
Ceberskauskas Adolfas — Phila- delphia, Pa.

Čenkus Ona, Gražina, Rimvy- das — Bronx, N. Y.
Dėdinas Jonas, Vaclava, Anta- nas, Rimvydas, Sabina — Worcester, Mass.

Didžbalis Konstancija, Juozas, Ramutis, Algimantas, Vytaut- tas, Danutė — Chazy, N. Y.
Duoba Juozas — Detroit, Mich.
Fricas Gerardas, Ellen, Irena, Milda, Victor — Middletown, Ind.

Garbūnas Petras — Elizabeth, N. J.
Gleveckas Alfonsas — Brook- lyn, N. Y.
Gruzdas Edvardas — Wilkes Barre, Pa.

Kačanauskas Algirdas, Aldona, Audronė — Brooklyn, N. Y.
Kalasauskas Mečys — Tarring- ton, Conn.

Kazragis Stasys — Detroit, Mich.
Kasminaitė Marcelė — Jamai- ka, N. Y.
Kesyas Antanas — Norwood, Mass.

Kielaitė Aniceta — Bronx, N.Y.
Klimas Leonas — Brooklyn, N.Y.
Litarskis Ona, Ilona, Algirdas — Worcester, Mass.
Mansas Otonas, Meta, Haroldas — Detroit, Mich.

Micuta Albinas — Detroit, Mich.
Palaitis Jurgis — Paterson, N.J.

Petniūnas Ignas, Birutė, Rai- mundas — Hartford, Conn.

Podleckis Leonardas, Birutė — Linden, N. J.
Račys Eduardas — Detroit, Mich.
Reikenis Evaldas, Adolfina — Philadelphia, Pa.

Rupšys Stasys — Detroit, Mich.
Stankus Povilas — Easton, Pa.
Tamulaitis Vytautas, Stanisla- va, Gytis, Daina — Philadel- phia, Pa.

Zakarka Bronius — Detroit, Mich.
Trautrimas Jokūbas — Pine Ci- ty, Minn.

Vaskeles Antanina — Water- town, Conn.
Vieraitytė Teresė — Weston, Mass.

Zubrickas Juozas — Cleveland.

Seniausias ir gražiausias ilius- truotas lietuviškos minties žur- nalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius
A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00
Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

Clevelande ir APYLINKĖSE

RŪTOS TEATRAS RUOSIASI PREMJEIRAI

Pereitą sekmadienį B. Gaidžiūno bute būrelis "Rutos" jaunimo teatro entuziastų skaitė numatomą inscenizuoti Mykolo Venclausko parašytą pasaką vaikams "BURTININKO PINKLĖS".

Veiklas penkių paveikslų su epilogu, tekstas eiliuotas, lengvas išmokyti atmintinai. Kaip čiurlionienės "Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių", taip ir M. Venclausko "Burtininko pinklėse" yra įdomus ne tik vaikams, bet ir suaugusiems.

Veikalo skaityme dalyvavo "Rutos" teatro vadovas Petras Maželis ir pats autorius dramaturgas Mykolas Venclauskas. Ta proga svečius šeiminkai pavaišino. Seimininkas palinkėjo "Rutos" teatrui ištvermės ir geriausio pasisekimo.

Ruošdamasis pastatyti tokią premjerą, "Rutos" teatras turės nugalėti didelius techninius sunkumus, nes tokia pasaka inscenizuoti reikalinga nepaprastų dekoracijų ir kostiumų. Visa laimė, kad pats vadovas P. Maželis yra ne vien vadovas — režisiorius, bet ir dekoratorius, nekalbant jau apie jo didelę energiją ir nebijimą sunkių kliūčių.

KAUNAS

Batų taisyymo dirbtuvė

1463 Addison Rd.
(prie Wade Park)

Savininkas

Kazys Ivanauskas
lietuvis — naujakuris

IŠTIKUS GAIŠRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba ra kantai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERŠIS, dėl apkaivavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, ne gu išmoka už nuostolius.

P. J. KERŠIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuvis
Namų Maliavotojas
Popieriutojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POtomac 1-6899

Mūsų specialybė
virtučių, vonių, arkų ir spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

LIAUDIES MUZIKOS FESTIVALIS

Cleveland Press dienraštis ir Clevelando Liaudies Meno Draugija, vadovaujant redaktoriui Theodorui Andrikai, teisėjui Louis Petrashui ir p-lei Margaret Ferguson, rengia liaudies meno festivalį, kuris įvyks Public Music Hall sausio 27 ir 28 dienomis.

Bus iš viso keturi spektakliai, kartojant maždaug tą pačią programą kiekvieną kartą. Numatoma net 28 tautybių pasirodymas.

Bilietai po 1 dolerį arba po 50 centų iš anksto gaunami Cleveland Press administracijoje, 4-tame aukšte, kampas East 9-tos gatvės ir Rockwell Ave. (pirmas kampas nuo Superior link St. Clair), taip pat International Institute — 1620 Prospect Ave., arba Burrows krautuvė, 419 Euclid Ave.

Seštadienį popiet vaikams bilietų kainos papigintos pusiau, jeigu bilietai imami per organizacijos ar mokyklas.

ZIŪRĖKITE, KADA BAIGIASI JŲSŲ VAIRAVIMO LEIDIMAS

Jūsų vairuotojo leidimo galiojimas baigiasi pirmąją jūsų gimimo dieną po 1950 metų rugsėjo 30 dienos. Atnaujinimo laikas — 30 dienų prieš tą gimimo dieną. Per tą laiką leidimo neatnaujiję, jūs vairuojate su nebegaliojančiu leidimu. Policija primena, kad jūsų vairavimo leidimas baigiasi jūsų gimimo dieną!

PADĖKA

Didžiai gerbiame: Alfonsui Mikulskiui, jo vadovaujamam čiurlioniečių vyrų chorui ir solistei Nat. Aukštuolienėi, giedojusiems sausio 7 dieną per mišias už Liet. Respublikos Prezidento Antano Smetonos vėg Clevelando Naujosios lietuvių parapijos bažnyčioje, nuosirdžiai dėkoja

Sofija Smetonienė ir šeima

ISNUOMOJAMAS

geras kambarys vienam vyrui.
Kreiptis: telef. CE 1-6983
arba tiesiai: 1847 E 86th St.

SPECIALYBIŲ MOKYKLA

Įvairių specialybių (šaltkalvio, auksakalio amato, automobilių taisyymo, mašinų valdymo, braižinių skaitymo, keramikos, drabužių valymo, baldų taisyymo, fotografijos, radijo taisyymo, kabočių dažymo, dekoravimo, lyndymo ir kt.) galima išmokyti Thomas A. Edison vakarinėje mokykloje, 7101 Hough Ave., Cleveland 3, Ohio. Tel. HE 1-6858. Mokslas prasideda sausio 29 d. Mokestis \$6.00 nuo asmens ir praktikos darbams vartojamos medžiagos išlaidos. Registracija vyksta pirmadienį, sausio 22 d. ir trečiadienį, sausio 24 d., nuo 6:30 iki 9:30 val. vak. Vėliau įsiregistruoti galima tik tuo atveju, jei bus likę vietų.

PASKAITOS ŠVENTRAŠČIO TEMOMIS VOKIEČIŲ KALBA

Pereitame Dirvos numeryje buvo įdėtas skelbimas apie sekmadienį, sausio 14 dieną rengtą paskaitą tema "HARMAGEDON". Tos paskaitos rengiamos Sekmosios dienos adventistų bažnyčioje, 2161 West 14th St., antras blokas į pietus nuo Clark. Paskaitos esti du kartu per savaitę: sekmadieniais 3:00 val. ir antradieniais 7:30 val. vak. Kalbėtojas J. D. Neufeld, skaitoma vokiečių kalba.

Ta proga pažymėtina, kad minėtame skelbime per klaidą buvo išspausdinta "Kada tas mūsų įvyko, kokios valstybės jame kovės ir kas galų gale laimėjo?" Iš tikrųjų turėjo būti: "Kada tas mūsų įvyks? Kokios valstybės jame kovės? Ir kas galų gale laimės?"

5333 Superior Ave.
Sausio 21-23 "Never a Dull Moment" su Irene Dunn.

RKO Keith's 105th

Sausio 17-20 "American Guerrilla in the Philippines" su Tyrone Power.
Sausio 21-23 "Never a Dull Moment" su Irene Dunn.

LIETUVIŲ SALE

išnuomojama koncertams, šokiams, vestuvėms ir kitokiems renginiams. Iš anksto kreipkitės pas Pr. Urbšaitį. Lietuvių Klube 6835 Superior Ave.

BEFORE YOU BORROW TO BUY A HOME GET OUR LOW RATES AND HELPFUL TERMS

The Cleveland Trust Company
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

RADIATORIAUS LASĖJIMĄ KAIP BURTININKAS SUSTABDO!

LUSCO
plastinė užkamša

PARDUODAMA VISOSE MILES AUTO KRAUTUVĖSE

▼ PASTOVUS 13014 Miles Avenue * 5353 Broadway
▼ VALO UŽKAMŠA 669 East 185th Street
▼ TINKA SU KIEK 1444 Mayfield Road
▼ VIENU SKYČIU 689 Broadway * 5900 Euclid Avenue

PAGAMINTA LUSCO, INC. CLEVELAND 3, OHIO

THE MAY CO.'S BASEMENT

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

Išpardavimas! Pirmarūšių moteriškų
6.95 iki 10.95

Papades remiančių batukų

Sutaupykit 2.46 iki 6.46
ant kiekvienos perkamos poros

Dydžiai nuo 4 iki 10
Plotis AAA iki EE

4.49

Oksfordai!

Raištiniai!

Išistajami!

Vaizduokitės santaupas nua 2.46 iki 6.46 ant kiekvienos tų papadams patogių batukų poros! — Išsirinkite iš oksfordinių, raištinų ar išistajamų, juodų, rudų ar mėlynų. Visi yra po visą kraštą garsinamos rūšies — vardai, kuriuos pažinsit iš pirmo žvilgsnio! Nėra bet kokio dydžio ir bet kokio stiliaus, todėl pasiskubinkit pirkti, kad rastumėt geresnę pasirinkimą!

Basement Shoe Department

Vaistas sergančiam pasauliui—Jėzaus atėjimas

Ar Jėzus greit ateis? Kaip Jis ateis, ar mes Jį matysim? Kokiu tikslu Jis ateis? Ir kas tada? Ir Jūs esate nuosirdžiausiai kviečiami išgirsti tos paskaitos vokiečių kalba
SEKMA, SAUSIO 21 D.
3:00 val. p. p.
Sekmos Dienos Adventistų bažnyčioj
3161 West 14th St.
antras blokas nuo Clark

Kas savaitę d-i paskaitos — sekmadieniais 3:00 val. p.p. ir antradieniais 7:30 val. vak. — šventraščio temomis. Kalbėtojas J. D. Neufeld. Vokiečių kalba.

PALAIKYKIME TUOS kurie skelbiasi DIRVOJE!

Cleveland, Ohio PAVASARIS ARTINASI!

Neilgai trukus prasidės naujų sumanymų vykdymo darbai. Daug ka galima atlikti Lietuvių banke! Čia santaupos (depozitai) yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekviena atskira taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Statydami ar pirkdami namus, čia gaunate paskolą iš rankų, tuose reikaluose turinčių daugelio metų patyrimą. Rengdami kelionę čia galite gauti kelioninių čekių (Travelers checks). Per šį banką galite persiųsti pinigų, galite užsimokėti telefono, elektros, gaso sąskaitas ir kt. Visokiais reikalais kreipkitės į šią bankinę įstaigą, o rasite tikrai gerą patarnavimą.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

NEPAPRAST! MONCRIEF

1951 m. šildymo ir vėdinimo įtaisai
GAS • OIL • COAL

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestinėse, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina! Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morzečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojamas. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue
Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę
7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Dabar jau turime didesnį rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby
Pilnas laidotuvių patarnavimas
—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—
6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
25 metal simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue
ENdicott 1-1763

